KPT

Suomen kehityspolitiikan tila II

Kehityspoliittisen toimikunnan lausunto valtioneuvostolle vuonna 2006

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE 2

Johtopäätökset 4

1. Mitä jäi käteen kehityksen supervuodesta 2005? 6

2. Suomen syvennettävä johdonmukaisen politiikan ajattelua 8

2.1. EU-politiikassa johdonmukaisuuden edistämisen avaimet 9

2.2. Kauppa- ja kehityspolitiikan johdonmukaisuus vaatii paljon työtä 11

2.3. Maahanmuuton kehitysvaikutukset monitahoisia 14

2.4. Tietoyhteiskuntapolitiikka johdonmukaiseksi 16

2.5. Avun jatkuttava humanitäärisestä avusta jälleenrakennukseen 18

3. 2000-luvun kehitysyhteistyö yhteiskuntien kokonaisvaltaista tukemista 20

3.1. Kehitysyhteistyö murroksessa – kohti tuloksellisempaa yhteistyötä 21

3.2. Läpileikkaavuuden toteutuminen vaatii lisätoimia 24

3.3. Köyhyyden puolittaminen vaatii Suomelta noin 420 miljoonaa euroa enemmän 25

3.4. Velkojen mitätöinti hyvä askel lisärahoituksen löytämisessä 27

3.5. Köyhyyttä vähentävän yrityssektorin kehittymiseen panostettava 29

4. Kansainvälisyyskasvatus toimivan globaaliyhteiskunnan edellytys 31

5. Liitteet 34

Liite 1. Kehityspoliittisen toimikunnan jäsenet ja asiantuntijat 34

Liite 2. Kehityspoliittisen toimikunnan toimeksianto 38

Liite 3. Kehityspoliittisen toimikunnan toiminta 2005 39

Suomen kehityspolitiikan tila II

Kehityspoliittisen toimikunnan lausunto valtioneuvostolle vuonna 2006

Esipuhe

Jos median välittämä maailmankuva olisi ainoa tiedonlähteemme, voisi luulla, että maailma on tänään turvattomampi ja vaarallisempi kuin ennen. Raportit uhkaavasta sisällissodasta Irakissa, ihmisteurastuksista Kongossa, terroriteoista maailmalla ja muut tietoomme tulevat konfliktit vain vahvistavat tätä kuvaa, joten ei ole ihme, että sekä kansalaiset että poliittiset johtajat kiinnittävät entistä enemmän huomiota turvallisuuteen ja konfliktien hallintaan.

Käsitys entistä väkivaltaisemmasta ja turvattomammasta maailmasta on kuitenkin väärä, toteaa vuoden 2005 Human Security -raportti. Poliittisen väkivallan laajuus on kylmän sodan loppumisen jälkeen vähentynyt jatkuvasti. Vuonna 2003 maailmassa oli 40 % vähemmän aseellisia selkkauksia kuin vuonna 1992, ja ihmisoikeusrikokset olivat vähentyneet viidessä kuudesta maanosasta.

Tämän päivän kehityspoliittiset haasteet tulee nähdä tätä taustaa vasten. Jos olemme samaa mieltä siitä, että maailma on entistä turvallisempi, voimme olettaa mielenkiinnon siirtyvän globaalin köyhyyden kasvaviin ongelmiin ja yhä selvempään tulojen kahtiajakautumiseen niin maiden sisällä kuin maanosien välilläkin. Kuluvana vuonna sekä poliittiset johtajat että monet kansalaisjärjestöt ovat aikaisempaa enemmän kiinnittäneet huomiota köyhyysongelmaan. On kuitenkin todettava, että niin globaalilla kuin suomalaisellakin tasolla saadaan vielä odottaa todellista kehityksen supervuotta.

Vaikka odotukset köyhyyden radikaalia vähenemistä kohtaan eivät täysin toteutuneet viime vuoden aikana, on mielestäni monia tärkeitä askelia otettu. Kehityskysymyksistä on keskusteltu ahkerasti ja useita uusia, vakavasti otettavia aloitteita on lanseerattu. Esimerkkejä näistä ovat ehdotukset ja päätökset kaikista köyhimpien maiden velkojen vähentämisestä ja kauppaedellytysten kehittämisestä. Kehitysavun laatu on lisääntynyt esimerkiksi avunantajien harmonisointipyrkimyksillä ja antamalla vastaanottajamaille yhä suurempaa omistajuutta kehitykseensä. Kehitysyhteistyön instrumentit, kuten budjetti- ja sektorituki, ovat tärkeitä edistysaskelia. Nämä hyvät tulokset ja rakentava politiikka ansaitsevat huomiota. Samanaikaisesti meidän on myönnettävä että me, Suomi mukaan lukien, olemme tehneet aivan liian vähän maailmanlaajuisen köyhyyden vähentämiseksi ja luodaksemme globaalista kehityksestä tasapainoisemman.

Kehityspoliittinen toimikunta on arvioitavana vuonna työskennellyt aktiivisesti toteuttaakseen valtioneuvoston sille asettamat tavoitteet: Suomen osuuden varmistaminen YK:n vuosituhattavoitteiden täyttämisessä, johdonmukaisuuden luominen eri politiikka-alojen välille sekä sen työn tukeminen, jota Suomen hallitus tekee demokraattisemman ja oikeudenmukaisemman globalisaation puolesta.

Valtioneuvoston asettama toimikunta edustaa jäsenkuntansa kautta laajaa yhteiskunnallista konsensusta. Vuosilausunnossa tätä kuvaavat muun muassa jäsentahojen johtohenkilöiden lausumat. Kuluvana vuonna toimikunta on antanut yksimielisiä lausuntoja, kirjoittanut artikkeleita, järjestänyt seminaareja, osallistunut keskusteluihin sekä ottanut osaa eri valtuuskuntiin täyttääkseen yllä mainitut tavoitteet. Ilahduttavaa on ollut toimikunnan osuus kaikkien suomalaisten eduskuntapuolueiden yhteisen demokratiayhteistyöjärjestön Demo ry:n perustamisen auttamisessa.

Toimikunnan lausunto vuonna 2006 on osoitettu poliittisille päättäjille eduskunnassa ja hallituksessa sekä eri viranomaisille, medialle, etu- ja kansalaisjärjestöille. Lausunnon punainen lanka on EU:n kehityspolitiikka. EU on maailman tämän hetken

[1] **Human Security Report 2005. War and peace in the 21st century. Oxford University Press (2005).**

suurin kehitysavun antaja. Suomen avustuksesta 20 % kanavoituu EU:n kautta. Tämä ja Suomen tuleva EU-puheenjohtajuuskausi antavat syyn tarkastella lähemmin Suomen ja EU:n kehityspoliittista toimintaa.

Kuten toimikunnan ensimmäinen lausunto vuonna 2005 antaa tämä lausunto eri aihealueiden lyhyiden analyysien lisäksi toimenpidesuosituksia. Toimikunta ei ole tänäkään vuonna yrittänyt kattaa kaikkia kehityspolitiikan kysymyksiä lausunnossaan, vaan on keskittynyt rajoitettuun määrään keskeisiä ja ajankohtaisia kysymyksiä, joita se on työstänyt vuoden aikana.

Lausunnon ensimmäisessä osassa tarkastellaan kysymyksiä, joilla on ollut keskeinen merkitys koherenssin luomisessa eri politiikka-alueilla ja jolla vaikutetaan mahdollisuuksiin vähentää köyhyyttä maailmassa. Suomalaisessa politiikassa keskeisiä ja ajankohtaisia ovat olleet muun muassa kysymykset Suomen ensimmäisen kauppapoliittisen ohjelman ja uuden maahanmuuttopoliittisen ohjelman laadinnasta sekä työ kansallisen tietoyhteiskuntastrategian kanssa. Kehityspoliittisesta näkökulmasta EU puheenjohtajuusohjelman laatiminen on ollut keskeistä.

Lausunnon toisessa osassa tarkastellaan ensisijaisesti kehitysyhteistyön laadullista ja määrällistä toteuttamista. Keskeistä on ympäristö, ihmisoikeus ja tasa-arvo teemojen läpileikkaava huomioon ottaminen, yksityisen sektorin mahdollisuus osallistua globaaliseen kehitykseen sekä tarve panostaa kehityskasvatukseen. Suomen kehitysavun taso ja tarve löytää uusia vaihtoehtoisia, täydentäviä rahoituslähteitä köyhyyden vastaiseen taisteluun ovat aiempienkin vuosien tavoin olleet keskeisiä kysymyksiä suomalaisessa keskustelussa. Kolmas osa kattaa suomalaisten globaaleista kehityskysymyksistä ja vastuusta tietoisten kansalaisten tärkeän merkityksen.

Vuosi 2006 on istuvan hallituksen viimeinen kokonainen työvuosi ja puolueet valmistautuvat jo vuoden 2007 eduskuntavaaleihin. Tämä merkitsee puolue- ja vaaliohjelmien uudelleentarkastelua. Kehityspoliittinen toimikunta haluaa tässä vaiheessa painottaa vahvan globaalin näkökulman sisällyttämisen tärkeyttä kaikkien puolueiden ohjelmiin. Suomessa vallitsee kansalaisten ja päätöksentekijöiden välillä laaja yhteisymmärrys siitä, että köyhyyden ja kahtiajakautumisen vähentyessä maailmasta luodaan turvallisuutta ja hyvinvointia kaikille, myös meille Suomeen. Hyvällä esimerkillä ja suurella kansainvälisellä uskottavuudella meillä on kaikki mahdollisuudet vaikuttaa merkittävästi oikeasuuntaiseen globaaliin kehitykseen. Älkäämme menettäkö tätä mahdollisuutta!

Viimeiseksi haluaisin todeta tämän lausunnon olevan toimikunnan jäsenten laatima. Käsitykseni on, että toisena toimintavuotena kehityspoliittisen toimikunta on varmistanut paikkansa suomalaisen yhteiskuntapolitiikan kentällä. Puheenjohtajana olen erityisen ylpeä siitä, että saan johtaa tätä laajapohjaista toimikuntaa, jonka jäsenet ovat arvioitavan vuoden aikana aktiivisesti osallistuneet eri tavoin kehittämään tasapainoisempaa ja viisaampaa globaalipolitiikkaa maassamme. Erityisen kiitoksen haluan osoittaa toimikunnan sihteeristölle, joka on pitänyt työvyyhden langat käsissään.

Helsingissä tammikuussa 2006
Gunvor Kronman

Kehityspoliittisen toimikunnan puheenjohtaja

Johtopäätökset

Kehityspolitiikka on viime vuoden aikana vakiintunut Suomessa osaksi ulkosuhteita ja osin myös sisäpolitiikkaa. Maailmanlaajuinen köyhyyden vähentäminen sekä kehitysmaiden vakauden ja ihmisoikeuksien turvaaminen nähdään myös suomalaista yhteiskuntaa palvelevana työnä. Suomen hallitus on ottanut kehityspolitiikan huomioon työssään verrattain hyvin.

Vuosi sitten kehityspoliittinen toimikunta kannusti ensimmäisessä "Suomen kehityspolitiikan tila" -lausunnossaan valtioneuvostoa vauhdittamaan kehityspolitiikan johdonmukaisuuden parantamista käytännön toimin sekä kasvattamaan kehitysyhteistyövaroja sovitun aikataulun mukaisesti. Lausunto totesi kehityspoliittisen ohjelman toimeenpanon kangertelevan.

Kuluneen vuoden aikana kehityspolitiikan johdonmukaisuuden toimeenpanon eteen on tehty paljon. Toimikunta on tyytyväisenä pannut merkille, että sen lausunnot sekä suositukset ovat osaltaan vaikuttaneet tähän. Uskomme ymmärryksen uusista toimintaajatuksista, -tavoista ja tarvittavista muutoksista syventyneen. Analyysi eri politiikkasektorien vaikutuksista kehitykseen on parantunut. Mekanismit, jotka varmistaisivat johdonmukaisuuden valtionhallinnon sisällä, kuitenkin puuttuvat edelleen (vrt. luku 2). Kehitysyhteistyön osalta käytettävissä olevat varat ovat euromääräisesti kasvussa ja kehitysyhteistyön laadun edistämiseksi on sovittu merkittäviä periaatteita sekä siirrytty niiden toteutukseen. Vuotta 2005 kutsuttiin kehityksen supervuodeksi sen aikana järjestettyjen YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttamiseen merkittävästi vaikuttavien kansainvälisten kokousten takia.

Suomen kehityspolitiikan todellinen supervuosi on vuosi 2006. Kehityspolitiikan kannalta keskeisiä vaikuttamismahdollisuuksia ovat päätös vuoteen 2011 ulottuvista valtiontalouden kehyksistä, Suomen puheenjohtajuus Euroopan unionissa sekä Maailman kauppajärjestön neuvottelukierroksen loppuunsaattaminen. Jotta hallituksen kehityspoliittinen ohjelma saataisiin ennen kevään 2007 eduskuntavaaleja toteutettua riittävän pitkälle, tulee Suomen päätöksentekoon saada reipasta otetta ja uskallusta tehdä rohkeita valintoja.

Erityisesti EU:n harjoittaman politiikan johdonmukaisuuden parantaminen kauppa-, turvallisuus- ja maahanmuuttopolitiikassa vaikuttaisi köyhien arkeen kehitysmaissa. Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tavoitteeksi on asetettu EU:n kansainvälisen roolin vahvistaminen ja ulkosuhteiden johdonmukaisuuden parantaminen. Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden näkökulman tulee olla tämän työn ytimessä. Puheenjohtajamaan vastuulla on vision kirkastaminen sekä strategioitten toteuttaminen.

Kehityspolitiikan rahoitus tarvitsee merkittävää lisäpanostusta. Köyhyyden puolittaminen vaatii kaikkia maita pitämään kiinni rahoituslupauksistaan. Keväällä 2006 päätettävällä kehyspäätöksellä hallituksen on osoitettava pitävänsä kiinni oman tavoitteensa saavuttamisesta. Kehitysyhteistyövarojen BKTL-osuuden nostaminen YK:n suosittelemalle 0,7 %:n tasolle vuoteen 2010 mennessä tasaisesti on merkki linjan pitämisestä. Tästä sitoumuksesta poikkeaminen hankaloittaa kansainvälisten sitoumusten, kuten EU:n yhteisen 0,56% kehitysyhteistyömäärärahojen tavoitetason ja YK:n vuosituhattavoitteiden, saavuttamista.

Maailman kauppajärjestön (WTO) neuvottelut odottavat edelleen ratkaisevia päätöksiä siitä, kuinka köyhimpien ja kehitysmaiden maailmankaupasta hyötyminen sekä haasteisiin sopeutuminen voidaan taata. ***Suomen tulee EU:n puheenjohtajana tukea unionia edustavaa komissiota painottamaan EU:n kannoissa kehityspoliittista näkökulmaa*** sopimusneuvotteluissa palvelukaupasta, teollisuustuotteiden markkinoillepääsystä, maataloudesta sekä teollis- ja tekijänoikeuksista.

Suomi on saanut hyvät arvosanat kansalaisten globaalien kysymysten tuntemuksesta. Kansainvälisesti aktiivinen hyvinvointiyhteiskunta tarvitsee globaalissa yhteisössä laaja-alaisen maailmankuvan omaavia, syy–seuraus-suhteita ymmärtäviä kansalaisia. Tämän ymmärryksen luomiseen tulee jatkossa panostaa entistä vahvemmin.

Kehityspoliittinen toimikunta odottaa poliittisilta päättäjiltä tehtyjen linjausten toimeenpanoa. Vuosi 2006 tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden näiden odotusten lunastamiseen.

1. Mitä jäi käteen kehityksen supervuodesta 2005?

Hallituksen kehityspoliittisen ohjelman lähtökohtana on Suomen sitoutuminen YK:n vuosituhatjulistukseen ja vuosituhannen kehitystavoitteiden edistämiseen. Vuosituhatjulistuksen toimeenpanoa ja tavoitteiden toteutumista arvioitiin YK:n huippukokouksessa (Major Event) syyskuussa 2005, viisi vuotta tavoitteiden hyväksymisen jälkeen. Muun muassa Major Eventin vuoksi vuotta 2005 on kuvailtu kehityksen supervuodeksi. Vuoden aikana käytiin politiikan huipulla ennennäkemättömän vilkasta keskustelua kehityskysymyksistä. Muita merkittäviä kokouksia olivat YK:n tietoyhteiskuntahuippukokous (WSIS), Maailman kauppajärjestön (WTO) ministerikokous sekä G8-ryhmän huippukokous.

Vuosituhattavoitteista jääty jälkeen

YK:n huippukokouksen alla ilmestyneet raportit osoittivat, ettei vuosituhatjulistuksen minimitasona pidettyjä tavoitteita saavuteta vuoteen 2015 mennessä. Maailman mittakaavassa alle dollarilla päivässä elävien osuus on laskenut lähinnä Kiinan nopean talouskehityksen ansiosta. Alueittain tarkasteltuna tilanne on synkempi. Erityisesti Saharan eteläpuolisessa Afrikassa ja Etelä-Aasiassa köyhyys ja aliravitsemus ovat lisääntyneet. Tavoite tyttöjen ja poikien tasa-arvon saavuttamisesta peruskoulun käynnissä vuoteen 2005 mennessä jäi kaikkialla saavuttamatta. Lapsikuolleisuuden aleneminen on 2000-luvulla hidastunut huolestuttavasti myös Intian ja Kiinana kaltaisissa nopean talouskasvun maissa.

Suomea ja muita teollisuusmaita velvoittaa erityisesti kahdeksas vuosituhattavoite, johon sisältyy riittävän rahoituksen varmistaminen kehitysmaille ja oikeudenmukaisemman kauppa- ja rahoitusjärjestelmän luominen. Tarve uusista konkreettisista toimenpiteistä tunnustettiin Major Eventin alla laajasti.

Työtahtia tulee kiristää

Major Eventiin valmistautumisen yhteydessä tehtiin useita merkittäviä päätöksiä: Pariisin deklaraatio toimintasuunnitelma kehitysavun laadun ja tehokkuuden parantamiseksi, EU:n sitoutuminen uusiin tavoitteisiin kehitysavun määrän kasvattamiseksi ja G8-maiden aloite 19 maan merkittävistä velkahelpotuksista. Itse huippukokouksessa ei enää tehty uusia sitoumuksia kahdeksannen vuosituhattavoitteen toimeenpanemisesta.

Major Eventin loppuasiakirja uudisti YK:n jäsenmaiden sitoutumisen vuosituhatjulistukseen ja -tavoitteisiin samoin kuin Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksen, Monterreyn kehitysrahoituskonferenssin ja Pekingin naisten asemaa käsittelevän konferenssin lopputuloksiin. Kehityspoliittinen toimikunta pitää uudelleensitoutumista myönteisenä, mutta ei riittävän vahvana tuloksena takaamaan vuosituhattavoitteiden saavuttamisen. Huippukokouksen loppuasiakirjaa tulee arvioida yhteisenä päätöksenä työtahdin kiristämisestä. Kaikkien valtioiden, Suomi mukaan lukien, on vastattava panostuksellaan uusien konkreettisten toimien tarpeeseen.

YK:n vahvistamiseen sitouduttu

Major Eventissä onnistuttiin luomaan pohja YK:n uudistamiselle, jotta järjestö kykenisi tulevaisuudessa vastaamaan paremmin maailmanlaajuisiin haasteisiin.

Kehitysajattelun kannalta Major Eventin merkittävin saavutus oli loppuasiakirjan kokonaisvaltainen lähestymistapa, joka tunnusti kehityksen, turvallisuuden ja ihmisoikeuksien keskinäiset yhteydet. Myönteistä on myös naisten aseman, naisten oikeuksien ja tasa-arvon korostaminen osana kaikkia kolmea edellä mainittua ulottuvuutta. Sovitut YK:n rakenteiden uudistukset vahvistavat kokonaisvaltaisuutta ja sen käytännön toimintamahdollisuuksia.

Vakauden ja turvallisuuden saralla aikaan saatiin periaatteellista edistystä, käsitteellistä tarkennusta ja konkreettisia toimia. Kokouksessa ei saavutettu yksimielistä päätöslauselmaa aseidenriisunnasta, mikä oli pettymys. Loppuasiakirja hyväksyi inhimillisen turvallisuuden käsitteen, jonka puitteissa kokonaisvaltaisen lähestymistavan toimeenpanoa tulee kehittää. Perustettavaksi sovittu rauhanrakentamiskomissio tulee nähdä myös kehityspoliittisena elimenä. Komissio voi antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet puuttua konfliktien syihin.

Suomelta odotetaan rohkeampaa vastuunkantoa YK:ssa

Suomen toiminta Major Eventin valmistelussa oli rakentavaa naisten aseman, seksuaali- ja lisääntymisterveyden, johdonmukaisuuden sekä ihmisarvoisen työn edistämiseksi. Suomella on paljon annettavaa sekä vuosituhattavoitteiden toteuttamisessa että YK:n vahvistamistyössä. YK:n uudistuksissa Suomen tulee huolehtia erityisesti naisten ja miesten tasapuolisesta edustuksesta uudessa ihmisoikeusneuvostossa ja rauhanrakentamiskomissiossa. Elinten riittävä asiantuntemus kehityspoliittisissa kysymyksissä sekä naisiin kohdistuvasta väkivallasta tulee myös varmistaa.

YK:n merkitys Suomen kansainvälisten suhteiden hoitamisessa on kiistaton. EU-jäsenyys on osaltaan korostanut, ei vähentänyt YK-politiikan merkitystä.

Jouni Backman, SDP

Kehityspoliittinen toimikunta kannustaa Suomea ottamaan kansainvälisessä yhteistyössä rohkeamman vastuunkantajan roolin. YK vaikuttaa EU-jäsenyytemme aikana jääneen Suomen ulkopolitiikassa taka-alalle. Suomen ei tulisi jäädä odottamaan EU:n ratkaisuja, vaan toimia jatkuvan määrätietoisesti YK:n vahvistamiseksi. Viime kädessä YK:n arvovalta vaikuttaa ratkaisevasti myös EU:n kehitykseen kansainvälisenä toimijana, sillä maailmanjärjestönä YK on ainut kansainvälisen hyväksynnän lähde.

Suomen kansainvälinen uskottavuus kärsii kehitysyhteistyövarojemme alhaisesta tasosta. YK:ssa 0,7 % bruttokansantulostaan kehitysapua maksavat maat ovat muotoutuneet omaksi ryhmäkseen, ja tähän ryhmään Suomi ei kuulu. Nykyinen budjettikehyksemme antaa vaikutelman tehdyistä sitoumuksista lipsumisesta. Suomi ei ole myöskään sitoutunut innovatiivisten rahoituslähteiden edistämiseen tai käyttöönottoon. Sovitun 0,7 % saavuttaminen hallitusohjelman mukaisesti vuonna 2010 parantaisi Suomen uskottavuutta ja vaikutusvaltaa niin YK:n uudistamistyössä kuin EU-puheenjohtajuuskaudella.

[2] **Ojanen, Hanna (2005). EU ja YK. Yhteinen tulevaisuus. UPI-raportti 13.**
[3] **Vuonna 2005 Suomi antoi kehitysapua 0.39 prosenttia BKTL:stä. Prosenttiluku perustuu budjettiesitykseen.**

2. Suomen syvennettävä johdonmukaisen politiikan ajattelua

Kehityspolitiikan johdonmukaisuudella tarkoitetaan Suomen toimimista kehityspolitiikan tavoitteita tukevasti politiikkasektorista riippumatta. Hallituskauden aikana lukuisissa linjauksissa on pyritty huolehtimaan johdonmukaisuuden toteutumisesta. Vuonna 2005 kehityspoliittisen toimikunnan lausunnot otettiin vaihtelevasti huomioon maahanmuutto- ja kauppapoliittisen ohjelman sekä maatalouspoliittisen selonteon valmisteluissa. Valmisteluprosessit osoittivat, että kehityspoliittisen näkökulman integrointi ei ole valtionhallinnossa vielä muodostunut käytännöksi. Prosessien lopputulos on kuitenkin kansainvälisessäkin vertailussa merkittävä: Suomen linjaukset merkittävimmillä kehitykseen vaikuttavilla politiikkalohkoilla ottavat huomioon kehityspoliittisen johdonmukaisuuden tarpeen sekä kyseessä olevien politiikkalohkojen yhteyden.

Suomen etu ja velvollisuus on tukea köyhyyttä poistavan maailmantalouden syntymistä.

Päivi Räsänen, Kristillisdemokraatit

Euroopan unionin politiikan asema on johdonmukaisuutta tarkasteltaessa keskeinen ja sen rooli kriisinhallinnan, globalisaation hallinnan sekä kestävän kehityksen työssä kasvava. Kauppa- ja maahanmuuttopolitiikka, globaali tietoyhteiskuntakeskustelu tai reagointi humanitaarisiin katastrofeihin tapahtuu joko komission toimivallalla tai EU-maiden syvenevässä yhteistyössä. Toimikunta käsittelee seuraavaksi näiden politiikan alojen johdonmukaisuutta sekä kansallisen että EU-tason politiikan näkökulmasta.

Suomi toimii Euroopan unionin puheenjohtajana syksyn 2006. Yksi sen tavoitteista on EU:n ulkosuhteiden johdonmukaisuuden edistäminen. Suomen on tässä yhteydessä korostettava kehityspolitiikan keskeistä asemaa ulkosuhteiden johdonmukaistamisessa. Johdonmukaisuusajattelu etenee parhaiten käytännön tapausten kautta. Suomen tulee nostaa neuvoston agendalle eri politiikka-alojen konkreettisia johdonmukaisuuskysymyksiä sekä ehdotuksia toimintatapojen kehittämisestä niin komission, neuvoston kuin kansallisenkin tason työssä. Ajankohtaisia ovat kysymykset eri hallinnonalojen välisen yhteistyön lisäämisestä neuvostotyössä sekä poliittisten päätösten kehitysvaikutusten arviointitapojen kehittäminen kaikkien politiikka-alojen valmisteluun.

Toimikunta on esittänyt johdonmukaisuuden edistämisessä painopisteeksi siirtolaisuus- ja maahanmuutto- ja kauppapolitiikan sekä kriisinhallinnan kytkemistä vahvemmin kehityspolitiikkaan. Siirtolaisuus- ja maahanmuuttokeskustelua tätä tarvit-

taisiin käsiteltäessä esimerkiksi yhdennettyä turvapaikkamenettelyä, taloudellisen maahanmuuton toimintasuunnitelmaa tai Euroopan palauttamisrahastoa. Kaupan ja kehityksen yhteensovittamisen edistämiseksi on esitetty pilottiarviointia yhden kauppaneuvotteluaiheen kehitysvaikutuksista ja tuettu suunnitelmaa kauppa- ja kehitysministerien yhteiskokouksen järjestämisestä lokakuussa 2006. EU:n siviili- ja sotilaallista kriisinhallintaa kehitettäessä on edistettävä parhaiden käytäntöjen löytämistä, jotta kriisinhallinta tukisi kehityspolitiikan periaatteita.

Euroopan unionin kansainvälisen aseman vahvistaminen on Suomen EU-puheenjohtajuuskauden tavoite. Erityisesti yhtenäinen toiminta kansainvälisten rahoituslaitosten johtokunnissa sekä YK:n ilmastokokouksissa odottavat konkreettista edistystä. Suomen puheenjohtajuuskaudelle ajoittuu myös YK:n siirtolaisuuskysymysten erityisistunto, jossa EU-koordinaatio on tärkeää. Kehitysyhteistyön toimeenpanossa Suomen tulee puheenjohtajana korostaa sukupuolten välisen tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja ympäristön kestävän kehityksen painottamista. Tasa-arvoulottuvuus on tärkeä myös puheenjohtajamaiden yhteisesti sopiman HIV/AIDS -painopisteen toteuttamiselle. Aasian HIV/AIDS -tilanne vaatii EU:lta erityistä huomiota.

2.1.

EU–politiikassa johdonmukaisuuden edistämisen avaimet

Euroopan unioni globaalina toimijana

Suomalaisen kehityspolitiikan johdonmukaisuutta arvioitaessa on todettu, että Suomen kannalta merkittävin kehitystavoitteita tukevien politiikkalinjausten foorumi on Euroopan unioni.[1] Euroopan unioni korostaa globaalissa yhteistyössä monenkeskistä toimintaa. Ilman EU:n määrätietoista työtä ei esimerkiksi yhteisymmärrystä Kioton ilmastosopimuksen jälkeisestä yhteistyöstä, WTO-ministerikokouksen lopputulosta tai YK:n Major Event -huippukokouksen loppuasiakirjaa olisi hyväksytty. EU on myös ajanut kansainvälisesti globalisaation hallintaan liittyviä aloitteita.

EU:n toiminnan yhtenäisyyttä eri kansainvälisissä yhteyksissä on pyrittävä entisestään vahvistamaan. Kehityksen kannalta keskeisissä kansainvälisissä rahoituslaitoksissa EU-maat toimivat eri äänestysryhmissä ja ryhmien näkemykset ovat heikosti koordinoituja. Johdonmukaisen yhtenäinen toiminta laitosten johtokunnissa edistäisi kehitystavoitteiden saavuttamista.

Euroopan unioni on viime vuoden aikana kirkastanut tavoitteitaan ja toimintatapojansa globaalien kehityskysymysten suhteen useilla merkittävillä linjauksilla. Niissä on korostunut sekä kehitysyhteistyön laadun että johdonmukaisen politiikan tavoite. Keväällä 2005 ministerineuvosto hyväksyi päätelmät eri politiikan alojen keskinäisen johdonmukaisuuden vahvistamisesta kehitystavoitteiden tukemiseksi. Loppusyksyllä 2005 hyväksyttiin ensimmäinen Euroopan komission, neuvoston sekä parlamentin yhteinen kehityspolitiikan julkilausuma, joka linjaa sekä komission että jäsenmaiden kehityspolitiikkaa. EU laati vuonna 2005 myös eri politiikan alat (ulko- ja turvallisuuspolitiikan, kauppapolitiikan sekä kehitysyhteistyön) kokoavan Afrikka-strategian.

Kriisinhallinnan tuettava kehityspolitiikan tavoitteita

EU:n turvallisuusstrategia vuodelta 2002 korostaa vakauden ja kehityksen myönteistä yhteyttä, ja toteaa kriisien ja köyhyyden aiheuttavan toisiaan vahvistavan negatiivisen kierteen. Kehitysyhteistyö, siviili- ja sotilaallinen kriisinhallinta, nopean toiminnan joukot ja rauhanturvatoiminta on nähtävä toisiaan tukevana kokonaisuutena. Eri toimintamuotojen erilaiset roolit, aikajänteet ja fokukset – turvallisuustyössä konfliktin ehkäisy, kehitysyhteistyössä köyhyyden vähentäminen – on kuitenkin syytä tunnustaa.

Turvallisuuden ja kehityksen välisen yhteyden ymmärtämisen tulee näkyä EU:n kriisinhallintatoiminnan kehittämisessä. Jokaisen kriisinhallintatoimintaan osallistuvan on saatava koulutusta ihmisoikeus- ja kehityspolitiikassa, ja joukkojen käytön kriteereitä on valvottava tiukasti arvioiden niiden vaikutuksia kehityspoliittisesta näkökulmasta. Naisten ja haavoittuvien ryhmien asemaan konfliktien eri vaiheissa on kiinnitettävä enemmän huomiota.

Euroopan unionin tulee kehittää kriisinhallintajärjestelmä, jonka suunnittelussa ja toimeenpanossa kansalaisyhteiskunta on aktiivisesti mukana. EU:n koordinaatiota YK:n kanssa sekä kriisinhallinnan, rauhanrakentamisen ja humanitaarisen avun välisiä yhteyksiä tulee vahvistaa. Suomen pitkäaikaista ja arvostettua kokemusta rauhanturvaamisesta on syytä hyödyntää EU:n kriisinhallinnan kehittämisessä.

EU on kehityspoliittisesti merkittävä vaikuttaja, jolla on yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kautta mahdollisuus vaikuttaa globaaleihin kehityshaasteisiin.

Timo Kalli, Keskusta

Siviilikriisinhallinnan käsite on määriteltävä nykyistä selkeämmin. Sen on oltava osa johdonmukaista kriisien kärjistymistä ehkäisevää politiikkaa ja sille on turvattava riittävät resurssit.

Rahoituskehysten ratkaisun kehityspoliittiset vaikutukset

Eurooppa-neuvosto pääsi joulukuussa 2005 sopimukseen EU:n vuosien 2007–2013 rahoituskehyksistä. Uusi rahoituskehys muuttaa EU:n ulkosuhteiden rahoitusinstrumentteja. Kehityspolitiikan rahoitusosuus uusissa rahoituskehyksissä on turvattava ja kehitysyhteistyön instrumentti pidettävä itsenäisenä. Teollisuusmaissa tapahtuvan taloudellisen yhteistyön ei pidä sekoittua köyhyyden vähentämiseen tähtäävään toimintaan.

Kriisinhallinnan ja laaja-alaisen turvallisuuden tukeminen uuden vakausinstrumentin avulla vahvistaa erinomaisesti eri politiikan alojen välistä yhteistyötä. Vakausinstrumenttia ei tule rahoittaa kuitenkaan yksin kehitysyhteistyövaroista. Politiikkajohdonmukaisuuden edistämisen ei tule horjuttaa köyhyyden vähentämisen rahoituksen itsenäistä asemaa EU:ssa.

Kehitysyhteistyöpolitiikkaan selkeämpi fokus köyhien, naisten ja lasten oikeuksiin

EU:ta sanotaan maailman suurimmaksi kehitysavunantajaksi, sillä komission ja jäsenmaiden yhteenlasketut kehitysyhteistyömäärärahat ovat yli puolet maailman virallisesta kehitysavusta. Kehitystavoitteisiin pääsemiseksi tarvitaan konkreettista parannusta kehitysyhteistyön laadussa ja vaikuttavuudessa. Unionin kehitysyhteistyö on vaikeasti hahmottuva, työjaoiltaan epäselvä ja huonosti koordinoitu. Suomen kehitysyhteistyövaroista jopa 20 % ohjataan EU:n kautta, mikä on vankka peruste tavoitella EU:n kehitysyhteistyön uudistamista. Kuluneen vuoden aikana edistystä on tapahtunut.

EU:n linjauksien heikko kohta on yhä köyhyysfokuksen konkretisoiminen. Kehitysyhteistyövaroista nykyistä suurempi osa on suunnattava köyhimpiin maihin. EU:n pitää perustella ja ennalta arvioida päätöstensä vaikutukset köyhyyden vähenemiseen. Ongelmat ja aloitteet tulisi analysoida köyhien, erityisesti naisten ja haavoittuvimpien ryhmien oikeuksien[2] kannalta entistä johdonmukaisemmin. Ihmisoikeusperustaista näkökulmaa on syytä vahvistaa EU:n kaikessa suunnittelussa politiikan alasta riippumatta.

Kehitysvaikutusten arvioinnin kehittäminen kansainvälisesti merkittävää

Kehityspoliittinen toimikunta esitti valtioneuvostolle vuoden 2005 lausunnossaan Suomeen muodostettavan järjestelmällisen kehitysvaikutusten arviointijärjestelmän. Tämän avulla voitaisiin eri politiikan alojen ratkaisujen vaikutuksia kehitykselle analysoida ennen päätöksentekoa. Erityisen tärkeää vaikutusten etukäteisarviointi on EU-politiikan tasolla. Tähän EU on myös vuoden 2005 päätöksissään sitoutunut.

Kehitysvaikutusten analysoinnin parhaita käytäntöjä on etsittävä, jotta yhteinen malli eri politiikan alojen valmisteluun voitaisiin EU-tasolla sopia. Toimikunta kannustaa Suomea hyödyntämään asemansa uskottavana toimijana olemalla aktiivinen kehitysvaikutusten analyysityön kansainvälisessä kehittämisessä sekä eri politiikkavaihtoehtojen tutkimuksen arvioimisessa.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. **Suomen pitää huolehtia EU:n kasvavien kehitysyhteistyövarojen entistä tehokkaammasta kohdistumisesta köyhimpien maiden tukemiseen. EU-politiikan vaikutukset kehitykseen on analysoitava ja otettava huomioon kaikilla politiikan sektoreilla. Kehitysvaikutusten arvioinnin kehittämistä EU-tasolla on edistettävä.**

2. **EU:n kriisinhallinnan ja kehityspolitiikan johdonmukaisuus on varmistettava ihmisoikeus- ja kehityspoliittisia periaatteita noudattamalla. EU:n on kehitettävä kriisinhallintajärjestelmä, jonka suunnittelussa ja toimeenpanossa kansalaisyhteiskunta on aktiivisesti mukana.**

[4] **Juhani Koponen & Bernadeta Killian: "Is policy coherence for development possible? The case of Finnish policies towards Tanzania", 2005**
[5] **KP ja TSS-oikeudet**

2.2.

Kauppa- ja kehityspolitiikan johdonmukaisuus vaatii paljon työtä

Suomen kauppapoliittinen ohjelma askel oikeaan suuntaan

Kauppa- ja kehityspolitiikan yhteensovittaminen on globalisaation etenemisen myötä käynyt yhä tärkeämmäksi. Tämä koskee niin yksittäisiä kauppapoliittisia ratkaisuja kuin kauppapolitiikkaa laajemmin. Toimiva kansainvälinen kauppajärjestelmä on edellytys kehityspolitiikan tavoitteiden saavuttamiselle. YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttaminen on mahdotonta ilman köyhyyden vähentämistä tukevaa kauppapolitiikkaa.

Suomen ensimmäinen kauppapoliittinen ohjelma hyväksyttiin 8.9.2005. Ohjelmassa on kiitettävällä tavalla tuotu esille kehitysmaiden kasvava kauppapoliittinen merkitys ja vaatimus kehityspolitiikan johdonmukaisesta huomioon ottamisesta. Jatkotoimenpiteiden on huolehdittava asetettujen tavoitteiden käytännön toteutumisesta.

Suomen politiikan tulee perustua hallituksen globalisaatioselvitykseen, jonka mukaan kehitysmailla on oltava käytössään laaja valikoima politiikan välineitä kansallisten kehitysongelmien ratkaisemiseksi ja kehityksen edellyttämien joustojen toteuttamiseksi. Kauppapoliittisesti tämä edellyttää muun muassa kehitysmaiden kauppakapasiteetin kasvattamista kehitysyhteistyön keinoin. Uudenlaisia mahdollisuuksia, kuten yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä, on myös hyödynnettävä.

Maailman kauppajärjestön neuvottelukierros etenee

Joulukuussa 2005 järjestettiin Hongkongissa Maailman kauppajärjestö WTO:n kuudes ministerikokous. Kokouksen loppuasiakirja paransi jossain määrin edellytyksiä niin kutsutun Dohan kehityskierroksen loppuunsaattamiseksi monenkeskisen kauppajärjestelmän, kaupan edelleen vapauttamisen ja kehitystavoitteiden osalta. Hongkongin kokouksen kauppapoliittiset ratkaisut koskivat lähinnä maataloutta; teollisuuden ja palvelujen kaupan osalta ei edistystä tapahtunut paljon. Päätös puuvillan vientitukien lopettamisesta vuoteen 2006 mennessä oli kehityspoliittisesti tärkeä erityisesti neljälle Saharan ja Sahelin alueen puuvillaa tuottavalle köyhälle maalle. Maatalouskaupan vientitukia ja muita mekanismeja koskevien päätösten kehityspoliittinen merkitys riippuu elintarvikeapua, vientiluottoja ja valtiomonopoleja koskevaan sopimuksen täsmentämisestä.

Teollisuudessa ja kaupassa kehitysmaille hyväksyttiin alemmat tullien leikkaustavoitteet kuin teollisuusmaille. On kuitenkin epäselvää, mikä vaikutus lopullisilla sopimuksilla on kehitysmaiden todelliseen tullitasoon. Nyt kehitysmaiden tullit tai tuonnin esteet palveluissa ovat selkeästi teollisuusmaita korkeampia, millä on haitallista merkitystä myös kehitysmaiden keskinäiselle kaupankäynnille. EU:n tavoite saada muita teollisuusmaita ja vauraampia kehitysmaita myöntämään vähiten kehittyneille (LDC) maille tulli- ja kiintiövapauksia eteni. Kokouksessa sovittiin kaikkien teollisuusmaiden myöntävän tulli- ja kiintiövapauden 97 %:lle vähiten kehittyneiden maiden tuotenimikkeistä. Kehitysmaiden keskinäisiä kaupan esteitä koskevan ongelman ratkaisussa ei edistytty, mutta eräät suuret kehitysmaat, kuten Brasilia ja Kiina, antoivat LDC-maille lupauksia vastaavista kaupan etuuksista. Tämä voidaan tulkita askeleeksi kohti kehitysmaaryhmän sisäistä jakautumista erityiskohtelun osalta.

Ihmisarvoinen työ ja työelämän kunnioittaminen ovat johdonmukaisen kehityspolitiikan ja köyhyyden vähentämisen välttämättömiä ehtoja.

Lauri Ihalainen, SAK

Tullien ja kiintiöiden alentaminen ei sinällään takaa köyhien maiden pääsyä rikkaampien markkinoille. Käytännössä esteitä muodostavat köyhien maiden tuotanto- ja markkinointiongelmat. Tästä syystä köyhyyttä vähentävän kaupan edellytyksiä tukeva kehitysapu (aid for trade) on tarpeellista ja siihen panostamalla voidaan edistää myös Dohan kauppaneuvottelukierroksen loppuun saattamista. Kauppakapasiteetin kasvattamiseen tähtäävä kaupan ja kehityspolitiikan yhteen kytkeminen on tärkeä myös hyvän hallinnon, demokratian ja työelämän oikeuksien toteutumisen edistämiseksi, vaikkei se ole kuulunutkaan WTO:n varsinaisiin tehtäviin.

Kahdenväliset ja alueelliset sopimukset haastavat monenkeskisen kauppajärjestelmän

Vaikka Hongkongin kokouksen tulokset pitävät Dohan kauppaneuvottelukierroksen ja monenvälisen kauppajärjestelmän hengissä, ei sen tulevaisuus ole taattu. Neuvottelujen edistyminen on hidasta ja vaikeaa, eikä kukaan osapuolista ole tyytyväinen. Monenkeskisen järjestelmän haasteena on kahdenvälisten ja alueellisten sopimusten jo nyt räjähdysmäinen kasvu. Voimassa olevia sopimuksia lienee noin 300 ja uusia solmitaan jatkuvasti. Hyvän esimerkin tarjoaa maailman suurimmaksi viejämaaksi nouseva Kiina, joka neuvottelee parhaillaan 27 maan kanssa kahdenvälisestä vapaakaupasta.

Useimmat alueelliset ja kahdenväliset sopimukset, kuten EU:n taloudellisen kumppanuuden sopimukset (EPA), pohjautuvat

[6] **OECD 2005: Bridge Over Troubled Waters. Linking Climate Change and Development.**
[7] **Valtioneuvoston Globalisaation hallinta ja Suomi -selvitys, 2005**

Ilmastonmuutoksen torjunta on suurhaaste

Kotimainen energia- ja liikennepolitiikka on keskeinen kehityspoliittinen kysymys. Ilmastonmuutos on maailmanlaajuinen uhka ihmiskunnan ja ympäristön hyvinvoinnille. Se aiheuttaa eniten tuhoa köyhimpien keskuudessa mm. maanviljelysolojen vaikeutumisen, trooppisten sairauksien yleistymisen ja luonnonmullistusten myötä. Ilmastonmuutoksen torjumiseksi sekä siihen sopeutumiseksi on toimittava samanaikaisesti. YK on julistanut vuoden 2006 kansainväliseksi aavikoiden ja aavikoitumisen vuodeksi. Köyhien maiden ja yhteisöjen kyky sopeutua ilmastonmuutokseen vaatii ponnisteluja sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla.

Euroopan unioni on asettanut globaaliksi tavoitteeksi maapallon keskilämpötilan nousun rajoittamisen alle kahden celsiusasteen. Tämä edellyttää kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä 30 % vuoteen 2020 mennessä ja 60–80 % vuoteen 2050 mennessä. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii merkittäviä politiikan muutoksia kaikkialla maailmassa.

Kysymys teollisuus- ja kehitysmaiden vastuunjaosta ilmastonmuutoksen torjunnassa on yksi kansainvälisen ilmastopolitiikan keskeisimpiä. Nykyisin lähtökohtana on teollisuusmaiden päävastuu ilmastonmuutoksen torjumisesta, koska ne aiheuttavat suurimman osan kasvihuonekaasupäästöistä. Kiinan ja Intian kaltaisten kehittyvien kehitysmaiden päästöt ovat kuitenkin voimakkaassa kasvussa, ja niiden odotetaan ylittävän teollisuusmaiden päästöt noin 15 vuoden kuluessa. Kansainvälisessä keskustelussa on esillä erilaisia malleja tulevien sopimusten ratkaisuiksi. Esimerkkejä ovat ehdotukset siirtymisestä asukasmäärän mukaan jaettaviin päästöoikeuksiin tai teknologian suorituskykyyn liittyvien tavoitteiden määrittelemisestä.

Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella aloitetaan neuvottelut vuoden 2012 jälkeisistä päästövähennyssitoumuksista, Kioton pöytäkirjan uudelleenarvioinnista ja ilmastopuitesopimuksen jatkosta. Tavoitteena on päästöjen kannalta kaikkien keskeisimpien maiden sitouttaminen ilmastonsuojelutoimiin, teollistuvat kehitysmaat mukaan lukien. EU:n rooli kokonaisvaltaisen ratkaisun löytymisessä on keskeinen. Suomen on edistettävä ilmastonmuutoksen torjunnan laajapohjaista kansainvälistä ratkaisua, joka johtaa globaalien päästöjen vähenemiseen.

Montrealin ilmastokokouksessa joulukuussa 2005 käynnistettiin viisivuotinen toimintaohjelma tukemaan köyhimpien maiden ja pienten saarivaltioiden sopeutumista ilmastonmuutokseen. Kehitysmaiden tukeminen ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja kestävän energiantuotannon kehittämisessä on myös katsottu teollisuusmaiden tehtäväksi. Suomen ja EU:n pitää pyrkiä vahvistamaan sopeutumisnäkökulmaa ilmastopolitiikassa sekä täytettävä velvoitteensa rahoituksen turvaamisesta ja teknologiansiirrosta kehitysmaille. OECD:n arvion mukaan merkittävä osa nykyisestä kehitysyhteistyöstä voisi tukea ilmastonmuutokseen sopeutumista, jos ilmastonmuutos otettaisiin huomioon hankkeiden suunnittelussa. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen rahoitusta tulisi kasvattaa ja se tulisi valtavirtaistaa osana läpileikkaavaa ympäristöteemaa Suomen ja EU:n kehitysyhteistyöhön.

WTO:n sopimuskehikkoon. Kysymys on periaatteellisesta linjanvedosta: pystytäänkö maailman kauppajärjestelmän rakentamista ja kaupan vapauttamista jatkamaan WTO:n ja GATT:in syrjimättömyyslinjalla vai kasvaako sen rinnalle kahdenvälisten ja alueellisten suosituimmuusjärjestelyjen järjestelmä? Jälkimmäinen vaihtoehto on erityisesti kehityksen näkökulmasta ongelmallinen. Selvitysten mukaan teollisuusmaiden ja vauraiden kehitysmaiden edut tulisi myös kahdenvälisissä ja alueellisissa sopimuksissa huomioon otetuiksi, mutta köyhimmät maat olisivat hajautuvan järjestelmän selkeitä häviäjiä.

Kehityksen kannalta on perusteltua jatkaa kaupan säännöistä neuvottelemista monenvälisellä pohjalla. Monet kehitysmaat tarvitsevat kaupan vapauttamiseksi lisäaikaa ja kehitystasonsa mukaista joustavuutta voidakseen panostaa oman tuotannon ja talouden kehittämiseen. Köyhempien maiden kannalta on välttämätöntä vahvistaa kaikkien kauppajärjestelmävaihtoehtojen kehityspoliittista ulottuvuutta parantaen maiden edellytyksiä ajaa neuvotteluissa omia intressejään ja käytännössä osallistua kansainväliseen kauppaan.

Tekijänoikeusjärjestelmä tukemaan kehitystavoitteita

Teollis- ja tekijänoikeuksien vaikutuksista kehitykseen käydään keskustelua sekä maailman kauppajärjestö WTO:n TRIPS-neuvostossa että YK:n alaisuudessa toimivan Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPO:n piirissä. Johdonmukaisen kehityspolitiikan kannalta kyseessä on aihe, johon KPT toivoo hallituksen etsivän ratkaisuja eri intressien ja näkemysten välillä.

Tunnetuin ongelmakohta on TRIPS-sopimuksen vaikutus lääkkeiden saatavuuteen. Noin puolen miljoonan kehitysmaiden Aids-potilaan lääkitys on geneeristen (rinnakkais-) lääkkeiden varassa. WTO:n ministerikokouksessa vuonna 2001 hyväksytyn julkilausuman jälkeen on yritetty löytää kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu takaamaan kehitysmaille kohtuuhintaisten, patenttisuojan alaisten lääkkeiden saannin. Erilaisia näkemyksiä vallitsee siitä, mahdollistavatko tähänastiset päätökset lääkkeiden saatavuuden riittävän hyvin.

Toinen ongelmakohta on TRIPS-sopimuksen ja YK:n biodiversiteettisopimuksen suhde, erityisesti kysymys elollisen patentoinnista. Esimerkiksi ehdotus patentointivaiheessa vaadittavasta geneettisten resurssien lähteiden ilmoittamisesta sekä niihin liittyvien perinteisten tietojen tunnustamisesta, ennakkoluvan saamisesta ja hyötyjen jakamisesta on saanut ristiriitaisen vastaanoton. WIPO on lähtökohtaisesti panostanut perinteisen tiedon puolustamiseen. Suomi ei ole ollut WIPO:n kehitysagendakeskusteluissa aktiivinen, mutta hallituksen kauppapoliittisessa ohjelmassaan Suomi on sitoutunut bioteknologisten keksintöjen patentoitavuuteen edellyttäen, että geeniaineksen alkuperä voidaan vaatia ilmoitettavaksi patenttihakemuksen yhteydessä ja että jäsenille jää riittävästi liikkumavaraa patenttisuojaansa mukauttamiseen. Patenttien myöntötahdin kiihtyessä on WIPO:n havahtumista kehitysagendakeskusteluun tuettava myönteisenä kehityksenä. Suomen on aktivoitava myös omaa rooliaan erityisesti patenttijärjestelmän osalta aluillaan olevassa keskustelussa.

Kauppapolitiikan vaikutuksia kehitykseen arvioitava etukäteen

Järjestelmällinen kehitysvaikutusten arviointijärjestelmä on erityisen tärkeää kauppapolitiikan osalta, sillä WTO:n sopimukset ovat sitovia.

Teollisuusmaat tarvitsevat taustatietoa kauppapoliittisille päätöksilleen varmistuakseen niiden johdonmukaisuudesta ja yhteensopivuudesta aiempien sitoumuksiensa kanssa. Samanaikaisesti kun kehitysmaiden oletetaan toimivan tasavertaisena neuvottelukumppanina heidän vaikeutensa saada tietoa päätösten vaikutuksista hidastaa WTO:n päätöksentekoa. Kehitysvaikutusten analysointi on haasteellista. Köyhissä maissa yli puolet ihmisistä elää tyypillisesti epävirallisessa taloudessa, ja tietoa analyysien perustaksi on vaikea saada. Jotta tieto olisi käyttökelpoista, vaikutuksia tulisi analysoida maakohtaisesti, sopimuskohtaisesti tai jopa erityyppisten kohderyhmien mukaisesti. Kehitysvaikutusten arvioinnissa tulisi myös arvioida todellista liberalisointia, ei niinkään olemassa olevan markkinoillepääsytilanteen mukaisten tai sen alle jäävien sidontojen vaikutuksia. Suomen tulee hyödyntää asemansa uskottavana toimijana olemalla aktiivinen kehitysvaikutusten analyysityön kehittämisessä kauppapolitiikan alalla.

Kansainväliset investoinnit ja kauppa ovat ratkaisevassa asemassa kehitysmaiden köyhyyden vähentämisessä.

Sixten Korkman,EVA

EU-puheenjohtajuuden mahdollisuudet hyödynnettävä

EU:n ulkosuhteiden johdonmukaisuuden edistäminen on yksi maamme puheenjohtajuuskauden tavoitteista, samoin WTO:n neuvottelukierroksen onnistunut loppuunsaattaminen. Aktiivinen Dohan kehityskierroksen kehitysnäkökulmasta huolehtiminen palvelisi molempia tavoitteita. Vaikka kauppaneuvottelujen mandaatti on EU:n komissiolla, voi Suomi puheenjohtajana edesauttaa kaupan ja kehityksen yhteensovittamisen konkreettisten välineiden ja mallien edistämistä. Puheenjohtajuuskaudellaan on Suomella mahdollisuus laajentaa useiden vuosien ajan tehtyä työtä EU:n puitteissa, mutta tulosten aikaansaamiseksi asiassa tulee edetä mitä pikimmin. Toimikunta on esittänyt konkreettisia toimenpiteitä, joiden jatkovalmistelussa se on mielellään mukana.

Kehityspoliittinen toimikunta suosittaa:

1. **Suomen on panostettava merkittävästi köyhyyttä vähentävän kaupan edellytyksiä luovan kehitysavun lisäämiseen, jotta kehitysmaiden mahdollisuudet kaupankäyntiin paranevat.**

2. **Suomen tulee tukea WTO:n ja WIPO:n teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvissä neuvotteluissa niitä aloitteita ja kantoja, jotka edistävät vuosituhattavoitteiden saavuttamista. Tällaisia ovat muun muassa kansanterveyden kannalta välttämättömien lääkkeiden saatavuus, elollisen patentoinnin säännöt sekä tiedon saatavuuteen liittyvien uusien järjestelmien kehittäminen.**

3. **Suomen pitää edistää kauppapoliittisten ratkaisujen kehitysvaikutusten analysointia EU-tasolla. Kauppa- ja kehitysministerien yhteiskokouksen järjestäminen Suomen EU- puheenjohtajuuskaudella on erittäin toivottavaa.**

2.3.

Maahanmuuton kehitysvaikutukset monitahoisia

Henkinen pääoman kasvu on jokaisen yhteiskunnan kasvun avain. Suomen tavoitteita tulee edistää tasapainossa kehitysmaiden tarpeiden kanssa. Aivovuodosta aina jokin osapuoli kärsii, aivokierrosta hyötyvät kaikki.

Kari Raivio,
Helsingin yliopisto

Siirtolaisuuteen ja maahanmuuttoon liittyy suuri määrä vaikeasti ennakoitavia kysymyksiä. Suomen ja EU:n toimet vaikuttavat kehitysmaihin suoraan ja välillisesti. Johdonmukaisella politiikalla voidaan maksimoida maahanmuuton suotuisia ja vähentää sen kielteisiä vaikutuksia, jotka vaihtelevat paljon riippuen lähtömaasta, siirtolaisuuden syistä, lähtijöiden taustasta sekä siirtolaisuuden pituudesta, niin lähtö- kuin vastaanottajamaallekin. Vuoden 2005 aikana laadittu ehdotus Suomen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi tarkastelee maahanmuuttopolitiikkaa myös kehityspolitiikan näkökulmasta. Ehdotus painottaa kokonaisvaltaista näkökulmaa, joka ottaisi Suomen, kehitysmaiden sekä yksittäisen maahanmuuttajan edun huomioon.

Maastamuutto on kehitysmaille ongelma ja mahdollisuus

Koulutetun väestön osin korkeaksi noussut maastamuutto merkitsee kehitysmaalle työvoiman ja koulutuspanosten menettämistä. Niin sanotun aivovuodon suurimmat ongelmat ilmenevät teollisuusmaissa työvoimapulasta kärsivillä aloilla, joille kehitysmaat voivat tarjota koulutettuja työntekijöitä. Esimerkiksi Ghanan lääkäreistä enemmistö muuttaa ulkomaille kymmenen vuoden sisällä pätevyytensä saamisesta, minkä vuoksi maassa on vain kuusi lääkäriä 100 000 asukasta kohden. Pienikin maastamuutto voi olla ongelmallinen, jos maalla on vähän koulutettua väestöä ja jos muutto kohdistuu tärkeälle alalle. Tehokkain keino aivovuodon riskien vähentämiseen ja samanaikaisesti EU:iin suuntautuvan siirtolaisuuden hillitsemiseen, on luoda kehittyviin maihin muuttohalua hillitsevät sekä paluumuuttoa lisäävät olosuhteet ja tukirakenteet. Ratkaisuja ongelmiin tulee hakea yhdessä kehitysmaiden kanssa.

Yksi kehitysmaiden maastamuuton myönteisimpiä kehitysvaikutuksia on niin kutsuttu aivokierto. Siirtolaiset, joilla on joustavat mahdollisuudet palata kotimaahansa ja takaisin EU-alueelle tuovat kotimaihinsa uusia tietoa ja taitoja. Pysyvä maastamuutto taas lisää kulttuuri- ja kauppayhteyksiä, investointeja lähtömaahan, keksintöjen, asenteiden ja tietotaidon välitystä sekä toimii opiskelukannustimena maahan jääneille. Siirtolaisten poliittinen rooli on tietoyhteiskuntakehityksen ansiosta noussut merkittäväksi. Edellä mainituista syistä useat kehitysmaat ajavat siirtotyövoiman mahdollisuuksien lisäämistä ja heidän olojensa parantamista, muun muassa WTO:ssa käytävissä GATS-neuvotteluissa.

Siirtolaisten kotimaahan lähettämät tulot ovat merkittävä ulkomaisen valuutan ja toimeentulon lähde kehitysmaille. Kehitysmaihin lähetetyt rahavirrat ovat kasvaneet vuoden 1990

lähetetystä 31.1 miljardista 166.9 miljardiin dollariin vuonna 2005. Kokonaissummana rahalähetykset ylittävät virallisen kehitysavun määrän. Perheitään ja sukujaan tukevat siirtotyöläiset ovat merkittävä kehityksen voimavara, sillä he mahdollistavat ruohonjuuritason investoinnit talouteen, koulutukseen ja terveyteen. Rahalähetyksiä hallitsee muutama yritys, ja ne veloittavat huomattavia välityspalkkioita.

Ennaltaehkäisevä puuttuminen pakotetun siirtolaisuuden perussyihin on tärkeää. Pakolaisleirien purkamiseksi tulisi löytää kokonaisvaltaisia, pysyviä ja strategisia ratkaisuja. EU:n vastuuta kansainvälisen siirtolaiskysymyksen ratkaisussa on korostettava. Suomen kiintiöpakolaisten vuosittaista määrää tulisi tarkastella ja pyrkiä kasvattamaan. Myös pakolaisuusvaiheen parempi huomioon ottaminen esimerkiksi köyhyyden vähentämisstrategioissa, sekä jälleenrakennuksen ja paluumuuton tukeminen maahanmuutto- ja kehityspoliittisin keinoin tulee nostaa nykyistä paremmin osaksi Suomen ja EU:n kehityspoliittista toimintaa. Jatkumon yhdestä avun muodosta toiseen tulisi sujua joustavasti.

Maahanmuuttajat EU:ssa merkittävä kysymys

EU-alueella on noin 13 miljoonaa alueen ulkopuolelta tullutta siirtolaista. EU:n piirissä on viime vuosina keskusteltu muun muassa kahdenvälisistä sopimuksista laittomien siirtolaisten palauttamiseksi kauttakulkumaihin ja näiden asettamisesta kehitysyhteistyön ehdoksi, EU:n lähialueille perustettavista kokoomaleireistä sekä ns. turvallisten maiden listoista turvapaikkapolitiikan yhteydessä. Kehitysyhteistyön ehdollistamista palauttamissopimusten perusteella ei pidä hyväksyä ja kokoomaleireistä sekä turvallisten maiden listoista käytävää keskustelua tulee seurata tarkasti ja kriittisesti.

Suhtautuminen ilman laillista asemaa EU-alueella oleviin siirtolaisiin herättää tunteita, joskin Suomesta laiton siirtolaisuus on määrällisesti pientä. Laittomien tai tilapäisellä oleskeluluvalla oleskelevien ihmisten aseman parantaminen ei tarkoita laittomaan maahanmuuttoon kannustamista, vaan sen lieveilmiöiden torjumista. Siirtolaisten laillisten toimeentulomahdollisuuksien edistäminen estää pimeän työvoiman lisääntymistä ja siirtolaisten hyväksikäyttöä. Rajakontrollin tiukentamisella on sen sijaan ollut runsaasti kielteisiä vaikutuksia. Ihmisoikeuksien toteutuminen ilman virallista statusta EU-alueella oleville on myös kehityspolitiikan kannalta järkevää.

Suomen maahanmuuttajat vähän käytetty resurssi

Suomen edun kannalta maahanmuuttoväestön pysyminen, integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja aktiivinen toimiminen maamme hyväksi on tärkeää. Kotouttaminen suomalaiseen yhteiskuntaan sekä työnteon ja opiskelun mahdollistaminen eivät ole vastakkaisia tavoitteita paluumuuton kanssa. Joustavien oleskelu-, opiskelu- ja työlupamenettelyjen luominen edistäisi tilapäistä maahanmuuttoa ja pakolaisuuden perusteella maahan tulleiden työskentelymahdollisuuksia.

Suomi tarvitsee rohkeutta ja avointa asennetta vastaanottaa osaamista ja osaajia myös kehitysmaista.

Christoffer Taxell, EK

Suomeen saapuva maahanmuuttoväestö on pieni osa globaalia siirtolaiskysymystä. Maahanmuuttoa ei kuitenkaan voida tarkastella vain suomalaisen yhteiskunnan tai yksilön kotoutumismahdollisuuksien näkökulmasta, vaan kokonaisuus huomioiden. Erityisesti Suomen rekrytoidessa tulevaisuudessa aktiivisesti ulkomaista työvoimaa tulee maastamuuton vaikutuksista kohdemaahan olla etukäteen selvillä. Myös vahvempi kansainvälisyyskasvatus- ja tiedotustyö edistäisi suomalaisten ymmärrystä sekä siirtolaisuuden taustoista että siirtolaisuuteen liittyvien maahanmuutto- ja kehityspoliittisten toimien tarpeellisuudesta.

Kehityspoliittinen toimikunta suosittaa:

1. **Suomen pitää edistää maastamuuton lähtömaille aiheutuvien vaikutusten analysointia sekä EU:ssa että kansallisesti, erityisesti Suomen rekrytoidessa tulevaisuudessa työntekijöitä kehitysmaista. Jos maastamuutto aiheuttaa ongelmia osaavan työvoiman saatavuuteen, on toimenpiteisiin ryhdyttävä yhteistyössä kyseisen kehitysmaan kanssa.**

2. **Suomen tulee edistää sellaista siirtolaisten hyvää kohtelua EU:n sisällä, joka mahdollistaa laillisen toimeentulon ja perusoikeudet.**

3. **Suomi tukee kehitysmaiden pyrkimyksiä työvoiman vapaamman ja turvatumman tilapäisen liikkumisen edistämiseksi mm. GATS-neuvotteluissa.**

2.4.
Tietoyhteiskuntapolitiikka johdonmukaiseksi

Sekä YK että Suomen hallitus kiinnittivät vuonna 2005 merkittävästi huomiota tietoyhteiskuntakehitykseen. Ulkoasiainministeriö julkaisi kehityspoliittisen linjauksen tietoyhteiskuntakehitykselle ja kaksiosainen YK:n tietoyhteishuippukokous (WSIS) sopi globaalin tietoyhteiskunnan suuntaviivoista. Pohjana oli YK:n vuosituhatjulistuksen kahdeksas päämäärä: "Uuden teknologian ja erityisesti informaatioteknologian hyötyjen saattaminen kehitysmaiden käyttöön yhdessä yksityisen sektorin kanssa."

Tietoyhteiskuntakehitys tarjoaa myös kehitysmaille mahdollisuuden avoimeen yhteiskuntaan, laadukkaampiin julkisiin palveluihin ja voimistuvaan kansalaisyhteiskuntaan.

Jarkko Eloranta, SASK

Tietoyhteiskunta-termi on herättänyt paljon keskustelua WSIS-prosessin aikana. Näkökulmaeroja on mm. siitä, onko fokuksessa pääsy tietoon "knowledge" vai "information" merkityksessä. Erilaisia mielipiteitä ovat herättäneet myös kysymykset tieto- ja viestintäteknologian roolista köyhimmissä maissa sekä olemassa olevan ja uuden tiedon omistamisen vastuullinen järjestäminen.

Kehityspoliittinen toimikunta näkee tietoyhteiskunnan laajana asiakokonaisuutena, jonka tarpeet ja tilanteet vaihtelevat suuresti kehitysmaissa. Olennaista kaikkialla on tiedon, oppimisen, innovaatioiden ja hankitun tiedon hyödynnettävyyden keskeinen yhteys köyhyyden vähentämiseen. Jos oikeus tietoon, tiedonkulun nopeus ja avoimuus sekä informaatioteknologian saatavuus parantavat kehitysmaiden köyhien elämänhallintaa, voivat ne lisätä demokratiakehitystä ja vähentää ihmisoikeusrikoksia.

Uusi teknologia voi tehostaa ja vahvistaa kehitysmaiden julkisen sektorin toimintaa sekä lisätä yksityisen sektorin palveluita luomalla esimerkiksi hintatietopalvelun, etäterveyspalveluja tai maarekisterejä. Kansalaisten tiedonsaannin turvaaminen, hallinnon avoimuus ja luotettavat kontrollijärjestelmät vähentävät korruptiota ja väärinkäytöksiä, joskaan kehitysmaissa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien lisäämiseen ei usein ole poliittista tahtoa.

Tietoyhteiskunnan kehityspolitiikkaan linkittäminen tarvitsee strategista otetta

Suomen yhteiskuntakehitys on ollut merkille pantavan nopeaa, ja kysyntä Suomen kokemuksia kohtaan on kasvanut. Koska tietoyhteiskunta-ilmiö on nuori, on kokemuksien vaihtamisella merkitystä myös suomalaisesta näkökulmasta. Hallituksen tietoyhteiskuntaohjelman (2003) painotukset ovat kuitenkin sisäpoliittisia. Ohjelmasta puuttuu kehityspoliittinen näkökulma. Se olettaa globaalissa tietoyhteiskunnassa tiedon kulkevan ajasta ja paikasta riippumatta vaikka globaaliin tietoyhteiskuntaan on vielä matkaa. Ulkoasiainministeriön tietoyhteiskuntaan sekä tieto- ja viestintäteknologiaan liittyvä kehityspolitiikan linjaus paikkaa ansioituneesti tietoyhteiskuntaohjelman aukkoa. Linjauksen mukaan tietoyhteiskuntakehitys kehityspolitiikassa on kysymys, jossa tekninen, taloudellinen, yhteiskunnallis-sosiaalinen sekä kulttuuri-intellektuaalinen näkökulma sulautuvat yhteen. Linjauksessa yhdistetään hyvin sisältökysymysten merkitys köyhyyden vähentämiseen, joskin sitäkin on kritisoitu tekniikkaan keskittymisestä ja kansalaisyhteiskunnan roolin väheksymisestä.

Vuonna 2006 laadittava hallituksen tietoyhteiskuntastrategia on tervetullut. Valtionhallintoon tarvitaan kokonaisvaltainen käsitys tietoyhteiskuntakehityksen roolista köyhyyden vähentämisessä, Suomen toiminnasta ja kokemuksiemme globaalista hyödyntämisestä. Kun edellä mainitut asiakirjat ovat valitettavan irrallisia, strategia toivottavasti vastaa kokonaisvaltaisen näkökulman tarpeeseen. Koska teknologian ja sitä hyödyntävien palvelujen kehitys riippuu paljolti yksityisen sektorin innovatiivisuudesta, on julkisen sektorin aktiivisella politiikalla tehtävä työtä tietoyhteiskunnan globaalin ulottuvuuden vahvistamiseksi eri toimijatahojen kanssa.

Tietoyhteiskunta kehitysyhteistyössä ja kehityspolitiikassa

Ulkoasiainministeriössä tietoyhteiskuntalinjauksen keskeisin tavoite on tietoyhteiskuntakysymyksen valtavirtaistamisesta kaikkeen kehityspolitiikkaan. Ilman strategista otetta linjaus ei käytännössä toteudu. Tietoyhteiskunta-alan hankkeista ja toimenpiteistä ei ole tarkkaa tietoa. Eri lähteistä kootun tiedon mukaan ulkoasiainministeriö oli vuonna 2005 varannut tietoyhteiskuntakehitykseen lähes kokonaisuudessaan multilateraalisiin hankkeisiin kanavoidun 4 miljoonan euron määrärahan. Ministeriö on kasvattanut alan henkilöresursseja.

Tietoyhteiskunta- ja ICT-kysymyksiin on kiinnitettävä enemmän huomiota kahdenvälisessä yhteistyössä. Suomen tukemissa ohjelmissa tulisi korostaa näkemystä laajasta tietoyhteiskuntakehityksestä ja tietoteknologian välineellisestä roolista prioriteettisektorien kehittämisessä. Hyvä esimerkki suomalaisen tietoyhteiskunnan toteutumisesta on kunnallinen kirjastolaitos.

Kehitysyhteistyössä on perusteltua tukea ratkaisuja, jotka hyödyntävät avoimia standardeja sekä vapaan ja avoimen lähdekoodin ohjelmistoja. Suomen kehitysyhteistyön läpinäkyvyyttä omaan ja kumppanimaan yhteiskuntiimme voidaan parantaa esimerkiksi järjestämällä maaneuvottelujen yhteydessä julkinen keskustelufoorumi internetissä global.finland -sivuilla.

Tiedon ja köyhyyden yhteydet kansainvälisillä foorumeilla

Suomi edisti WSIS-prosessissa EU:n kautta tietoyhteiskunnan sosiaalista ulottuvuutta, teknologian näkemistä välinearvona, tiedon ja sisältöjen merkitystä, palvelujen ulottamista kaikille sekä valtion, liike-elämän ja järjestöjen yhteistoimintaa. Myös tietoyhteiskunnan oikeudellisen toimintaympäristön merkitys, kilpailumyönteisyys, investointien mahdollisuus, innovointi ja sananvapaus olivat EU:lle tärkeitä painopisteitä. Lisäksi EU korosti tietoyhteiskuntapolitiikan kytkemistä muuhun yhteiskuntapolitiikkaan. On suositeltavaa, että Suomi osallistuisi WSIS:ssä perustetun tietoyhteiskuntakehityksen seurantaryhmän työhön.

WSIS sivuutti tekijänoikeuksiin, muihin immateriaalioikeuksiin sekä tiedon omistamisen ja omistamattomuuden väliseen ongelmaan liittyvät kysymykset. Kehitysmaiden näkökulmasta tiedon saatavuus on noussut keskeiseksi tietoyhteiskuntakysymykseksi. Digitaalinen teknologia mahdollistaa tiedon edullisen ja virheettömän jakamisen, mikä tarjoaa mahdollisuuksia eriarvoisuuden tasoittamiseen. Kiristynyt kansainvälinen immateriaalioikeus on kuitenkin johtanut siihen, että kehitysmaiden on entistä vaikeampi saada uutta tietoa ja ottaa käyttöön uutta teknologiaa. Kehitysmaat ovat alkaneet ajaa uudenlaisia innovaatioon ja teknologian hyödyntämiseen liittyviä järjestelyjä etenkin julkishyödykkeinä pidettävillä aloilla. Suomen tulee ottaa huomioon kehitysnäkökulma ja tuoda tämä esiin EU:n ja oman aktiivisuuden kautta. Kansainvälinen tekijänoikeus- ja kauppalainsäädäntö voi merkittävästi helpottaa tai vaikeuttaa kehitysmaiden tietoteknologian ja tiedon hyödyntämistä sekä taata kehitysmaiden mahdollisuudet päättää esimerkiksi alkuperäiskansojen perinnetiedon käytöstä. Kansainvälisten sopimusten tulisi tukea kehitysmaiden mahdollisuuksia integroitua hallitusti maailmanlaajuisiin tietoverkkoihin.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. **Hallituksen tietoyhteiskuntastrategiassa on sovittava toimenpiteistä ja resursseista, jolla tietoyhteiskuntalinjaukset ja kehityspoliittiset periaatteet valtavirtaistetaan sisä- ja ulkopolitiikassa.**

2. **Suomen on edistettävä tietoyhteiskuntien kehittymistä myös kahdenvälisin resurssein parantaen valmiuksiaan osallistua laajoihin kumppanuushankkeisiin ja uusien toimintamallien kehittämiseen. Tasavertaiset kumppanuusmallit sekä sivistystoimen kehittäminen ovat osa suomalaista lisäarvoa. Multilateraalisissa hankkeissa EU:n roolia erityisesti köyhyyden vähentämisen kannalta relevantin infrastruktuurin rahoittajana on kasvatettava.**

3. **Suomi voisi edistää teollisuusmaiden ja kehitysmaiden yhteisiä avoimuuteen ja jakamiseen perustuvia innovaatiojärjestelmiä globaalien julkishyödykkeiden edistämiseksi.**

4. **Suomen on toimittava aktiivisesti YK:n tietoyhteiskuntahuippukokouksen linjausten toimeenpanossa ja seurannassa.**

[8] **Yli puolet internetin verkkopalveluista on yhdysvaltalaisia ja noin kaksi kolmasosaa internet-sivustoista on englanninkielisiä tai teollisuusmaissa, "Trends in the Evolution of the Public Web", http://www.dlib.org/dlib/april03/lavoie/04lavoie.html**

2.5.

Avun jatkuttava humanitäärisestä avusta jälleenrakennukseen

Kriisien akuutti- ja jälkihoidon jatkuttava johdonmukaisesti

Humanitaarisen avun toimintaympäristö ja kriisien luonne ovat muuttuneet monin tavoin 1990-luvun alusta. Humanitäärinen apu on yhä enemmän kytköksissä sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan, pelastustoimeen, jälleenrakennukseen sekä pitkäaikaiseen kehitystyöhön. Luonnonkatastrofien ja niiden uhrien määrä on kasvanut viime vuosikymmenen aikana muun muassa ilmastonmuutoksen, kaupungistumisen ja maailman väestömäärän kasvun seurauksena. Konflikteissa siviiliväestöstä on tullut sotatoimien kohde, lapsisotilaiden käyttö on lisääntynyt ja miinat aiheuttavat vuosittain tuhansia siviiliuhreja. Väkivaltaa on kohdistettu myös humanitäärisiin avustustyöntekijöihin varsinkin silloin, kun avustusjärjestöjen rooli on ollut epäselvä. Huolimatta maailmanlaajuisen humanitaarisen avun merkittävästä kasvusta ei kaikkiin avun tarpeisiin ole pystytty vastaamaan. Yhtenä syynä tähän on eri toimintamuotojen välisen yhteistoiminnan, niin kutsutun jatkumon, ongelmallisuus.

Humanitaarisissa kriiseissä elintärkeää on paikallisten yhteisöjen nopea reagointi. Tämän tukeminen on pitkäjänteistä työtä, kriisityö on nopeaa ja kustannustehokasta.

Antti Pentikäinen, Kirkon ulkomaanapu

Vuonna 2005 tehdyn Suomen humanitaarisen avun evaluaation keskeinen suositus oli humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön välisen jatkumon varmistaminen. Myös jatkumo kriisinhallinnan toimijoiden kanssa on saavutettava, jotta kriisistä tai konfliktista edetään joustavasti jälleenrakentamisvaiheeseen. Kyseessä on monisyinen kysymys, johon vaikuttavat ainakin humanitaaristen ja kehitysapujärjestöjen toimivalta- ja resurssikysymykset sekä kriisinhallinnan laajenevat toimintamuodot. Kriisinhallinnan ja humanitäärisen avun yhteistoiminnan kehittämisen kanssa on samanaikaisesti huolehdittava toimintamuotojen rajanvedon selvyydestä. Kaikki toimijat tarvitsevat jatkuvaa ja ajantasaista koulutusta toimintakokonaisuuden ymmärtämiseksi.

Suomen on oleellista panostaa jatkumo-ongelman kansainvälisiin ratkaisuihin ja tarpeeksi joustavien rahoitusjärjestelyjen luomiseen. Tämän päämäärän saavuttamiseksi YK:n ja sen pääsihteerin alaisen humanitäärisen avun toimiston (OCHA) koordinaatioroolin vahvistumista on tärkeää tukea. Kriisinhallinnan ja humanitaarisen avun jatkumokeskustelun ajankohtaisuutta lisää EU-tason kriisinhallinnan aktiivinen kehittäminen.

Suomen humanitaarisen avun linjauksen vastattava ajan haasteisiin

Ulkoministeriö valmistelee vuoden 2006 aikana tervetulleen uuden humanitaarisen avun linjauksen. Uudella linjauksella on vastattava muiden, humanitaariseen apuun läheisesti liittyvien alojen kehitykseen, mitä on määritelty muun muassa kehityspoliittisessa ohjelmassa sekä selonteoissa Suomen ihmisoikeuspolitiikasta sekä turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta. Humanitäärisen avun läheisen yhteyden ja työjaon määrittely suhteessa siviilikriisinhallintaan, kansainväliseen pelastustyöhön ja pitkän tähtäimen kehitysyhteistyöhön on tärkeää. Tämä velvoittaa selkeyttämään ja lisäämään koordinaatiota ulko- ja sisäasiainsekä puolustusministeriön välillä.

Humanitaarisen avun periaatteiden määrittelyssä Suomi on jo sitoutunut kansainvälisiin, vuonna 2003 hyväksyttyihin Good Humanitarian Donorship -periaatteisiin. Nämä korostavat tarpeeseen perustuvaa, oikea-aikaista, tehokasta ja ennakoitavaa avunantoa. Lisäksi on huomioitava, että humanitaarisen avun tarveharkinta on aina tehtävä paikallisesti. Avun vastaanottajien tarpeiden yhä suurempi painottaminen, paikallisen asiantuntemuksen hyödyntäminen sekä maantieteelliset näkökohdat ovat relevantteja. Tätä prosessia, kuin myös avun perille menon valvontaa helpottamaan tulisi Suomen edustustoissa varmistaa riittävät resurssit. Avun perillemenon evaluointiin tulisi kehittää itsenäisten ja ulkopuolisten arvioijien toimeenpanemia menetelmiä.

Humanitaarisen avun riittävä rahoitus vaatii selkeät järjestelyt

Lisääntynyt humanitaarisen avun tarve, kehitysyhteistyömäärärahojen 0,7 % bruttokansantuoteosuuden tavoittelu ja kansainväliset suositukset asettavat merkittäviä paineita humanitaarisen avun määrärahojen nostamiseen. Myös korkealuokkainen kotimainen erityisosaaminen luo velvoitteita ja mahdollisuuksia tähän. Vuonna 2005 Suomen humanitaarisen avun määrärahat kasvoivat normaalista 11 %:sta yli 14 %:iin varsinaisesta kehitysyhteistyöstä. Syynä oli Kaakkois-Aasian tsunamiin ja Pakistanin maanjäristykseen suunnattu apu.

Suomen on tärkeää tehdä humanitaarisen avun osalta selkeä päätös kehitysyhteistyövaroin rahoitetun varsinaisen humanitaarisen avun keskittämisestä ODA-maihin. Katastrofitilanteeseen joutuneiden teollisuusmaille tulee globaalin solidaarisuuden mukaisesti voida antaa tukea, joskaan ei kehitysyhteistyövaroista.

Kaikissa tapauksissa varsinaisen humanitaarisen avun – sekä rahoituksen että avun toimenpanoon – erillään pitäminen siviilikriisinhallinnan toimialasta on tärkeää. Humanitaarisen avun riippumattomuus ei saa kyseenalaistua missään vaiheessa.

Vuoden 2005 tapahtumat toivat esiin akuutin tarpeen kansainväliselle hätäapureserville varojen nopean ja joustavan irrottamisen turvaamiseksi. Ilman riittävää etukäteisvalmistautumista humanitaarisen avun tarvitsemia varoja voidaan joutua irrottamaan kehitysyhteistyövaroista. Vuosi 2005 osoitti, että mediassa vähemmän näkyvät katastrofit ja kriisit jäävät usein avutta. YK:n Major Event -huippukokous perusti 500 miljoonan dollarin humanitäärisen keskushätäapurahaston (Central Emergency Response Fund, CERF), jota myös Suomi tulee rahoittamaan. Suomessa on syytä harkita vastaavanlaisen kansallisen rahaston perustamista.

Maailma tarvitsee todellisen tasa-arvo ohjelman. Nöyryytys on terrorismin tehokkain käyttövoima.

Tarja Cronberg,
Vihreä liitto

Kehityspoliittinen toimikunta suosittaa:

1. **Jatkumon turvaaminen kriisin eri vaiheissa on järjestettävä sekä Suomen osalta että kansainvälisesti. On löydettävä ratkaisuja eri toimijoiden välisen yhteistyön kipupisteisiin ja selkeytettävä työnjakoa. Rahoitus kriisin eri vaiheissa tarvittaviin toimintoihin järjestetään joustavammaksi ja poistetaan ns. harmaan alueen vaiheita.**

2. **Kehitysyhteistyövaroin rahoitettu humanitaarinen apu tulee kohdentaa vain ODA-maihin. Muita maita tulee tukea muista rahoituslähteistä.**

3. **Riippumattoman, tarpeeseen perustuvan ja joustavan humanitaarisen avun osuutta on kasvatettava osana Suomen kehitysyhteistyötä. Kansallisen hätäapurahaston perustamista on hyvä harkita.**

3. 2000-luvun kehitysyhteistyö yhteiskuntien kokonaisvaltaista tukemista

Kehitysyhteistyö ei ole sitä mitä se oli 20 vuotta sitten. Se sekä tarvitsee että ansaitsee vahvaa tukea. Muutos on ollut nopeaa, eikä myönteisiä esimerkkejä tarvitse enää hakea yksittäisten kylien tasolta. Ohjelmayhteistyön kautta kehitysyhteistyö tukee yhä kestävämmin ja kokonaisvaltaisemmin kehitysmaiden omaa yhteiskuntakehitystä.

Tansania on esimerkkimaa kasvavan tuen kanavoitumisesta yhä enemmän suoraan maan budjettiin, jonka valvonnasta huolehtivat ensikädessä maan omat hallintorakenteet. Kansainvälinen evaluaatio on osoittanut varojen suuntautuvan maan köyhyyden vähentämisohjelmassa tärkeimmiksi määritellyille sektoreille. Tuki valtionhallinnon kehittämiselle, korruption kitkemiselle sekä kansalaisyhteiskunnan, puolueiden ja parlamenttien aseman vahvistamiselle edistävät osaltaan Tansanian omaa vastuunottoa kehitystavoitteidensa saavuttamisesta.

Tulevana vuonna 19 erittäin velkaantunutta köyhää valtiota saavat yhteensä noin 33 miljardia euroa kansainvälisiä velkojaan mitätöidyksi. Kansainvälisen valuuttarahaston velkojen anteeksianto vähentää esimerkiksi Nicaraguan ulkomaanvelkaa 850 miljoonalla dollarilla. Velkataakan helpottaminen edesauttaa köyhimpien maiden mahdollisuuksiaan saavuttaa YK:n vuosituhatjulistuksen tavoitteet.

Samanaikaisesti kehitysyhteistyön tuloksellisuuden paranemisen kanssa vallitsee laaja yksimielisyys siitä, että ilman erityistä huomiota köyhyys Afrikassa ei tule vähenemään. Myönteisesti kehittyvistä maista huolimatta on tilanne vuosituhattavoitteiden saavuttamisen osalta vaikea.

Suomella on historiansa pohjalta vahvuuksia ja näkemyksiä kehitysyhteistyön sisältöön, joita tulee tuoda esiin ja hyödyntää vahvalla strategisella otteella niin kahdenvälisessä, monenkeskisessä kuin EU:kin työssä. Todellisten muutosten aikaansaamiseksi sekä kasvavien kehitysyhteistyövarojemme parhaaksi hyödyntämiseksi täytyy Suomen olla valmis rohkeisiin siirtoihin: kasvattamaan kehitysyhteistyövaroja, etsimään muita rahoitusvaihtoehtoja sekä uusia sisällöllisiä ratkaisuja.

[9] **VaVM 29/2005 vp - K 13/2005 vp.**

3.1.

Kehitysyhteistyö murroksessa – kohti tuloksellisempaa yhteistyötä

Muuttuva kehitysyhteistyö

Kehitysyhteistyö on murroksessa. Hanketyöstä ollaan siirtymässä ohjelmatuen, eli sektori- ja budjettituen, suurempiin kokonaisuuksiin ja kehitysyhteistyön määrärahat ovat kasvavat. Tämän myötä kehitysyhteistyön laatuun kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Kehitysmaat toimivat yhä enemmän omien köyhyyden vähentämisohjelmiensa pohjalta yhteistyössä yhtenäisiä toimintatapoja kehittävän avunantajayhteisön kanssa. Keväällä 2005 OECD:ssä hyväksytty Pariisin deklaraatio avun tehokkuudesta määritteli selkeät linjat avunantajamaiden toimintatapojen muutokselle.

Kehitysyhteistyö nähdään yhä selvemmin osana laajempaa globaalipoliittista kokonaisuutta. Kauppapolitiikassa Aid for trade -tukipaketti oli olennainen osa vuoden 2005 WTO-ministerikokouksen ratkaisua, kansainvälisissä ympäristösopimuksissa kehitysmaiden rahoituspaketit ovat arkipäivää ja turvallisuutta edistetään muun muassa tukemalla Afrikan unionin rauhanturvatyötä.

Budjettituki vahvistaa kehitysmaan rakenteita ja omistajuutta

Keskustelu budjettituesta on syventynyt Suomessa kuluneen vuoden aikana: hanke- ja ohjelmatuen välinen vastakkainasettelu on vähentynyt ja uuden tukimuodon riskejä ja haasteita tarkastellaan avoimemmin.

Kehityspoliittinen toimikunta suhtautuu myönteisesti budjettitukiohjelmien kasvattamiseen sen tapahtuessa tasapainossa valvonnan paranemisen kanssa. Sen on todettu vahvistavan kumppanimaan omistajuutta sekä kansallisia toimintaprosesseja. Eduskunnan valtionvarainvaliokunnan syksyllä 2005 antama mietintö toteaa parlamenttien valvontamahdollisuuksien vahvistuvan budjettituen myötä. Budjettituen kautta ohjatut varat suuntautuvat keskeisimpien kehityksen esteiden poistamiseen. Budjettituen käyttöön sisältyviä selkeitä riskejä on ennakoitava ja pyrittävä hallitsemaan. Seuranta- ja valvontajärjestelmän kehittäminen hallintoa kehittämällä sekä puolueita, parlamentteja ja kansalaisyhteiskuntaa tukemalla on nähtävä osana budjettitukea. Vastuun antaminen kumppanimaalle kannattaa.

Kehityspoliittisen ohjelman mukainen maakohtaisen kehitysyhteistyön keskittyminen korkeintaan kolmelle temaattiselle sektorille on koettu haasteelliseksi. Toimikunnan näkemyksen mukaan ongelmana on erityisesti muista Suomelle tärkeistä temaattisista asiakokonaisuuksista huolehtiminen osana omaa ja avunantajayhteisön yhteistyötä. Budjettituki tarjoaa hyvät mahdollisuudet sektorien ulkopuolisten asiakokonaisuuksien edistämiseen, koska sen fokuksessa on kehitysmaan koko yhteiskuntapolitiikka.

Jotta Suomi voi toimia aktiivisesti valitsemillaan painopistesektoreilla, tulee edustustoilla olla käytössään riittävät henkilöresurssit. Hiljaisen kumppanuuden avulla muiden maiden asiantuntijat huolehtivat osasta tärkeinä pitämiämme aloja, mikä mahdollistaa Suomen asiantuntemuksen selkeämmän kohdistamisen ja EU-maiden keskinäisen työnjaon.

Kahdenvälisen avun keskittäminen perusteltua

Hallituksen tavoite kehitysavun keskittämisestä kohdentamalla kahdeksaan pääyhteistyömaahan 60 prosenttia maa- ja aluekohtaisesta tuesta avun vaikuttavuuden lisäämiseksi ei ole edennyt toivotusti. Vuonna 2005 pääyhteistyömaihin kohdentui 45 % kehitysavustamme, joka on kymmenen prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2001.

Kohdentamisen ongelmat ovat ymmärrettäviä, mutta toimikunta ei yhdy toteutetun politiikan linjaan. Nepalissa tukea ei ole kasvatettu maan poliittiseen tilanteeseen vedoten. Toimikunta kehotti edellisessä lausunnossaan harkitsemaan vaikeassa tilanteessa olevan maan avun kasvattamista innovatiivisesti rahoituskanavia pohtien. Kenian tuen pitäminen matalana sen poliittiseen tilanteeseen vedoten kyseenalaistaa sen aseman pitkäaikaisena yhteistyömaana. Nicaraguassa Suomi on kytkenyt budjettituen kasvun liiaksi IMF:n toimintaan. Maan poliittisen tilanteen epävakaus ei yksioikoisesti sulje avun kasvattamisen mahdollisuutta. Kahdenvälisen avun kohdentumista on vaikeuttanut myös määräaikaisten yhteistyömaiden osuuden kasvu vuoden 2004 tsunamista kärsineiden maiden tukemisen myötä.

Pääyhteistyömaille suunnatun avun osuuden lasku ei ole hyväksyttävää. Hallituksen määrittämä maakohtainen kymmenen miljoonan euron taso saavutettiin 2005 vain Mosambikissa, Tansaniassa ja Vietnamissa. Toimikunnan mielestä kymmenen miljoonaa euroa on vähimmäistaso ja monissa pääyhteistyömaissa suurempaan varojen käyttöön olisi tarvetta sekä valmiuksia.

Kehitysyhteistyöllä saadaan pitkäaikaisia tuloksia, kun se vahvistaa ihmisten kykyä ratkaista omia ongelmiaan. Siksi kansalaisyhteiskunta on otettava mukaan päättämään tuesta.

Heidi Hautala, Kepa

Toimikunta haluaa kiinnittää huomiota myös Suomen kehitysyhteistyön määräaikaisten yhteistyömaiden osuuden kaksinkertaistumiseen vuoden 2000 tasosta. Nykyisen 22 prosentin pysyvältä vaikuttava kasvutrendi ei vastaa kehityspoliittista oh-

[11] **Mosambik, Tansania, Etiopia, Kenia ja Sambia Afrikassa, Nepal ja Vietnam Aasiassa ja Nicaragua Latinalaisessa Amerikassa.**

Tansania – budjettituen koetinkivi

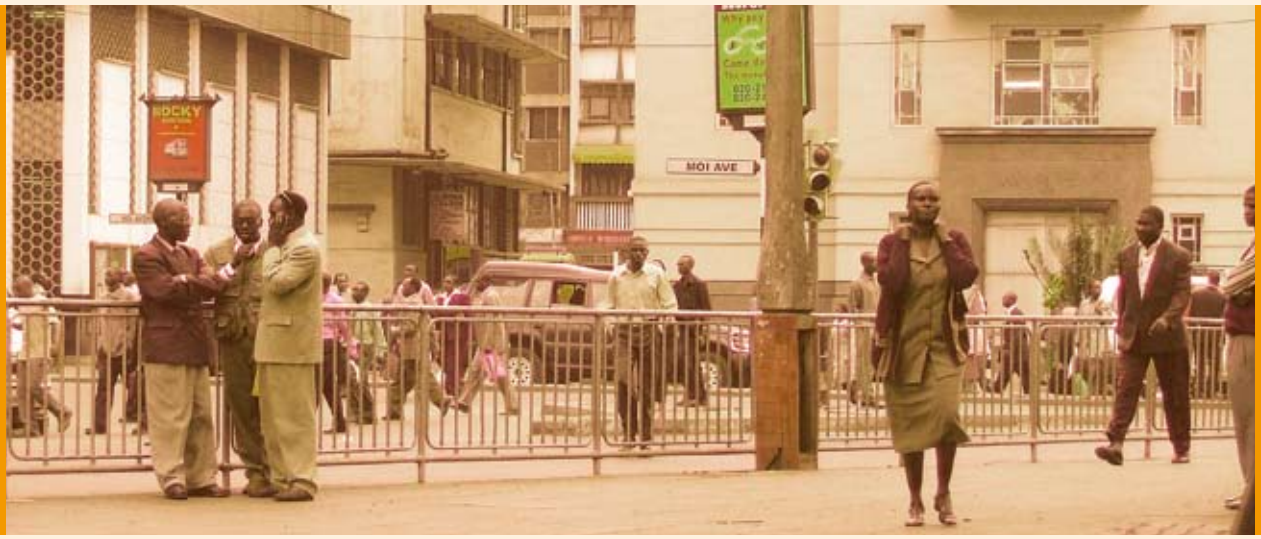

Kehityspoliittisen ohjelman pyrkimykset Suomen maaohjelmien kasvattamiseksi ja budjettituen lisäämiseksi Tansaniassa ja Mosambikissa ovat joutuneet vastatuuleen. Valtioneuvoston raha-asiainvaliokunta tyrmäsi joulukuussa 2005 ulkoasianministeriön esityksen maiden budjettituen tuntuvasta nostamisesta. Kehityspoliittinen toimikunta on seurannut asiaa erityisesti Tansanian osalta eikä katso päätöksen olleen kehityspoliittisesti perusteltu.

Tansania on kansainvälisesti eturivissä kehitysyhteistyön harmonisaatiossa ja budjettituki-mekanismien kehittämisessä. Tansanian avunantajat toimivat enenevässä määrin hallituksen kanssa laaditun yhteisen apustrategian puitteissa. Tansania saa kehitysapua enemmän kuin koskaan, josta kasvava osa annetaan suoraan maan budjettiin. Budjettituki ei ole riskitön kehitysyhteistyön instrumentti. Korruption ulottuessa Tansaniassa läpi valtakoneiston on vaaraan rahojen päätymisestä osin vääriin tarkoituksiin suhtauduttava vakavasti. Tansanian julkisen talouden valvonta- ja seurantajärjestelmät ovat kuitenkin viime vuosina huomattavasti kohentuneet, budjettitukea antavat 14 avunantajaa ovat yhä tyytyväisempiä tuen seurantamekanismeihin ja maan sijoitus Transparency Internationalin korruption kokemusindeksillä on parantunut.

Budjettituen mahdollistama kumppanimaan "omistajuus" ei myöskään ole yksiselkoinen asia. Budjettiprosessissa valtionvarainministeriöllä on huomattavasti esimerkiksi kansanedustajia enemmän sananvaltaa. Apuriippuvaisen Tansanian on seurattava kansainvälisten rahoituslaitosten viitoittaman makrotaloudellista politiikkaa, eikä maa ole kyennyt tai halunnut puuttua avunantajien politiikan syvempiin epäjohdonmukaisuuksiin.

Riskitekijöistä huolimatta Suomen tulee kasvattaa Tansanian maaohjelmaa ja sen budjettitukiosuutta. Suomen ohjelma koostuu budjettituen ohella metsä-, ympäristö-, opetussektorin sekä hyvän hallinnon tukemisesta. Vuonna 2005 ohjelman maksatukset noussevat 16 miljoonaan, josta budjettituen osuus oli 4 milj. euroa. Kansainvälisesti katsoen sekä Suomen ohjelma että sen budjettituki ovat pieniä. Esimerkkejä muiden avunantajamaiden kasvavista budjettitukisummista ovat Ruotsin 25 miljoonaa ja Sveitsin 10 miljoonaa euroa.

Kaikkeen kehitysyhteistyöhön liittyy riskejä. Muista tukimuodoista poiketen, budjettituki auttaa osaltaan hallitsemaan niitä. Budjettituki mahdollistaa Suomen kaltaisen pienen avunantajan osallistumisen keskusteluihin ja vaikuttamisen vastaanottajamaan politiikkaan sekä julkiseen varainkäyttöön. Avunantajien vaikutusmahdollisuuden eivät ole suoraan sidottuja annetun tuen määrän, mutta budjettituen kasvattaminen parantaisi Suomen vertailukelpoisuutta avunantajayhteisössä.

Tansanian kehityspolitiikan suuri haaste on kehitysvaikutusten aikaansaaminen. Tansania on vuosien varrella vaihtanut kehityspolitiikkaansa avunantajien ehdotusten mukaisesti, mutta köyhyys on maassa edelleen syvää ja laajaa. Kasvavat yhteiskunnalliset erot voivat nousta vakavaksi uhaksi maan yhteiskunnalliselle ja poliittiselle vakaudelle. Budjettituen tulosten on tulkittu alkaneen näkyä peruskoulua käyvien lasten lukumäärän kasvuna ja lasten rokotukset lisääntymisenä.

Vuosikymmenten yritysten jälkeen on selvää, ettei Tansanian kehitysongelmiin ole helppoja ratkaisuja. Tansania ja sen tukijat joutuvat yhdessä etsimään tehokkaampaa politiikkaa ja toimintatapoja; toimivampaa suhdetta julkisen ja yksityisen sektorin välille ja kotimaisen arvonlisäyksen mahdollistavia maailmantalouteen osallistumisen muotoja. Prosessiin osallistumaan haluavien päätöksenteko kehityspoliittisin perustein on ensiarvoisen tärkeää. Budjettituki on avunantajille nyt käytössä olevista keinoista lupaavin, kun siihen kriittisesti seuraten kunnolla panostetaan.

[10] *Vuonna 2005 Tansanian kehitysavusta kolmasosa, 540 miljoonaa dollaria, annettiin budjettitukena.*

jelmaa. Siirtymämaiden osuus maa- ja aluekohtaisesta yhteistyöstä on suunnitellusti aleneva. Toimikunta on kuitenkin huolestunut lahja-avun sijalle muodostettavien ns. uusien instrumenttien käyntiin saattamisen hitaudesta. Liikekumppanuudet ja esimerkiksi yliopistojen välinen institutionaalinen yhteistyö on alkamassa vasta vuoden 2006 aikana.

Hyvin kehittyvät ja hauraat valtiot

Kehitysyhteistyön kansainvälisenä trendinä on taloudellisesti ja poliittisesti vakaiden kehitysmaiden tukeminen. Näillä mailla on mahdollisuuksia vuosituhattavoitteiden täyttämiseen, alueellista vakautta tuova ja kehitystä stimuloiva vaikutus. Suomen yhteistyömaista tällaisiksi maiksi voidaan katsoa ainakin Tansania, Mosambik ja Vietnam sekä määräaikaisista maista Etelä-Afrikka. Vakaiden maiden saamaa tukea on perusteltua kasvattaa.

Kuitenkin myös vaikeat yhteistyömaat ovat vahvan tuen tarpeessa. Suomessa tulee keskustella myös hauraiden ja ns. vaikeiden yhteistyömaiden tuen kasvattamisesta. Tuen antaminen vaikeassa tilanteessa mahdollistaisi Suomen vahvemman vaikuttamisen yhteistyömaan kehitykseen. Nepalin kaltaisessa hauraassa valtiossa on pyrittävä avun kasvattamiseen, kuitenkin maan sisäpoliittinen tilanne ja avun kasvattamisen antama poliittinen signaali mielessä pitäen. Hauraiden valtioiden osalta avun parhaisiin kanavoimismuotoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Maatason politiikkajohdonmukaisuus hahmottumassa

Kehityspolitiikan johdonmukaisuus maayhteistyössä tarkoittaa sitä, että Suomen kannat ja toimet eri politiikkalohkoilla ja foorumeilla ovat linjassa keskenään palvellen kumppanimaan kehitystavoitteiden toteutumista. Ulkoasiainhallinnon on kunkin pääyhteistyömaan osalta analysoitava politiikkajohdonmukaisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Tansania-selvitys valmistui syksyllä 2005 ja Suomi on rahoittanut OECD:n kehityskeskuksen koherenssitutkimusta Mosambikin ja Vietnamin osalta. Näiden selvitysten johtopäätökset tulee ottaa avoimeen ja kriittiseen keskusteluun, ja niiden pohjalta tulee tehdä tarvittavia muutoksista Suomen politiikassa.

Suomen toimintaa katsotaan ja toimeenpannaan yhä liian lokeroidusti. Tansania-selvitys nosti esiin EU-politiikan aseman epäjohdonmukaisuuden ylläpitäjänä. Kahdenvälinen, monenkeskinen ja EU:n kautta toimeenpantava yhteistyö on jokaisen yhteistyömaan kohdalta nähtävä kokonaisuutena, jossa Suomella on erilaisia rooleja. Sekä edustusto- että ulkoministeriön tasolla tämän tulee tarkoittaa tiiviimpää ja koordinoidumpaa yhteistyötä virkamiesten ja yksiköiden kesken.

Suomen tavoitteet ja rooli muuttuvassa toimintaympäristössä

Dialogit kehityksestä ja apuvarojen kohdentamisesta käydään yhä enemmän avunantajayhteisön ja kumppanimaan kesken. Kehityspoliittinen toimikunta on kiinnittänyt huomiota Suomen ja kumppanimaan kahdenvälisiin yhteistyöneuvotteluihin, joiden merkitys, tavoite ja strategia etsii tässä murroksessa paikkaansa.

Suomen on tärkeää käydä dialogia kumppanimaan yhteiskunnallisesta tilanteesta kattaen laajasti maan demokraattisen tilanteen, puoluejärjestelmän ja -asetelman ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan. Suomen tulee edistää yhteistyötä puolueiden, yliopistojen ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

Säännöllisesti käydyt kahdenväliset yhteistyöneuvottelut tulisi nähdä tilaisuutena vaihtaa näkemyksiä avunantajayhteisön yhteisissä tai EU-yhteyksissä vähemmälle huomiolle jäävistä kysymyksistä. Neuvottelujen lisäarvoa tulisi tarkastella osana kumppanimaan kanssa käytävää kokonaisvaltaista dialogia.

Toimikunta esittää maastrategioiden luomisen harkitsemista. Yhteistyömaiden kollektiivisten strategioiden luominen ei poista, vaan pikemminkin korostaa Suomen omien strategioiden tarvetta. Avunantajayhteisön yhtenäisemmän esiintymisen aikakautena on entistä tärkeämpää, että Suomella on selkeät tavoitteet yhteistyölle kumppanimaidemme kanssa. Strateginen suunnittelu mahdollistaa pitkäjänteisemmän valmistautumisen Suomen lisäarvon esiintuomiseen avunantajayhteisössä, sekä päätöksiin maan sisäisestä toiminnan keskittämisestä sekä huolellista valmistelua vaativasta, joskin kannatettavasta ”hiljaisesta kumppanuudesta”.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. **Suomen tulee kehityspoliittisen ohjelman mukaisesti voimakkaasti kasvattaa apuaan pääyhteistyömaille, sekä harkita eri mahdollisuuksia panostaa hauraiden valtioiden voimakkaampaan tukemiseen.**

2. **Yhteistyön muotojen muuttuessa dialogin ja vaikuttamisen keinoja on suunniteltava strategisesti. Suomen tulee laatia pääyhteistyömaissaan maastrategiat, joissa kiinnitetään erityistä huomiota politiikan johdonmukaisuuteen. Hiljaisen kumppanuuden mahdollisuutta tulee harkita.**

3. **Ulkoasiainhallinnon tulee vahvistaa Suomen eri toimijaroolien koordinaatiota kahdenvälisessä, monenkeskisessä ja EU:n kehitysyhteistyössä.**

4. **Budjettituki tulee nähdä myönteisenä kumppanimaiden kehityspyrkimysten sekä avunantajien koordinaation kannalta. Budjettituen osana tulee vahvistaa kansallisia seuranta- ja valvontamekanismeja sekä hallinnossa että laajemmin yhteiskunnassa.**

[12] **Juhani Koponen & Bernadeta Killian: "Is policy coherence for development possible? The case of Finnish policies towards Tanzania" (2005).**

3.2.

Läpileikkaavuuden toteutuminen vaatii lisätoimia

Köyhyyden vähentäminen ei ole mahdollista ilman sukupuolten välisen tasa-arvon, helposti syrjäytyvien ryhmien oikeuksien sekä ympäristön kestävän kehityksen edistämistä. YK:n vuosituhattavoite numero kolme on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja naisten asemaa ja tavoite seitsemän taata ympäristön kestävä kehitys.

Kaikessa kehityspolitiikassa edistettäviksi sovitut tasa-arvo, haavoittuvimpien ihmisten oikeudet ja ympäristö ovat tärkeimpiä kestävän kehityksen takaajia.

Christina Gestrin, RKP

Suomen kehityspoliittinen ohjelma on valinnut sukupuolten tasa-arvon, haavoittuvien ryhmien oikeudet sekä ympäristökysymykset kehityspolitiikan läpileikkaaviksi teemoiksi korostaen niiden läheistä yhteyttä toisiinsa. Ulkoministeriön vuosiarviointi vuodelta 2005 kuitenkin toteaa, ettei niitä ole onnistuttu valtavirtaistamaan suomalaiseen kehityspolitiikkaan, ja myös itse arvio käsittelee niitä pintapuoliseksi.

Läpileikkaavuuden systemaattinen toimeenpano eli valtavirtaistaminen voidaan ymmärtää prosessina, jossa lähtökohtana on teemojen huomioon ottaminen eri politiikka-aloilla sekä toiminnan suunnittelussa, toimeenpanossa että arvioinnissa. Suomen kehityspolitiikka on viime vuosina korostanut läpileikkaavien teemojen valtavirtaistamista. Suomen kehitysyhteistyön painottuminen ohjelmamuotoiseen tukeen voi edistää läpileikkaavien teemojen laajamittaista huomioimista.

Ei kuitenkaan ole itsestään selvää, että valtavirtaistaminen takaa tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja ympäristökysymysten riittävän huomioon ottamisen. Vaarana on läpileikkaavien teemojen erityishankkeiden jääminen harvalukuisiksi. Esimerkiksi Suomen kehitysyhteistyön ympäristörahoitus on monenkeskisen rahoituksen kasvusta huolimatta vähenemässä. Kansainvälisesti suosiotaan kasvattaneessa twin-track- eli rinnakkaispolku-lähestymistavassa valtavirtaistamisen ei katsota riittävän, vaan sen ohella korostetaan erityistoimien merkitystä.

Läpileikkaavien teemojen valtavirtaistaminen Suomen kehitysyhteistyössä kesken

Vuonna 2004 valmistuneella Sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisen strategialla on vankka kannatus ulkoministeriössä. Myös ihmisoikeuksia ja ympäristöä koskevat linjaukset ovat sinänsä hyviä. Ministeriön henkilökunnalta puuttuu kuitenkin resursseja ja välineitä läpileikkaavien teemojen seuraamiseen. Kehitysyhteistyön suunnitteludokumenteista puuttuvat sukupuolisensitiiviset mittarit sekä läpileikkaavien teemojen linjaukset yhdistäminen maakohtaisiin tavoitteisiin. Seurauksena on riippuvaisuus yksittäisten virkamiesten asiantuntemuksesta ja kiinnostuksesta, mihin tuo oman haasteensa virkamiesten suuri vaihtuvuus. Virkamieskierron aiheuttamat ongelmat voidaan minimoida koulutuksella ja vastuuhenkilöitä nimittämällä.

Tasa-arvo-, ihmisoikeus- ja ympäristökysymykset ymmärretään eri kulttuureissa ja toimintaympäristöissä eri tavoin. Suomen kehitysyhteistyön kohdemaissa läpileikkaavat teemat törmäävät syvällisiin kulttuurikysymyksiin kuten traditioon sekä valtakysymyksiin. Kulttuurin asettamia esteitä voidaan minimoida hyödyntämällä kehitysmaan omaa osaamista, tietotaitoa ja henkilökuntaa. Yhteistä näkökulmaa läpileikkaavien teemojen huomioon ottamiseen voidaan etsiä myös diplomatian ja dialogin keinoin. Osana avunantajayhteisöä ja omiin kokemuksiinsa nojaten Suomen on helpompi puuttua sensitiivisiin kysymyksiin, kuten vähemmistöjen parempaan huomioimiseen. Monien maiden köyhyydenvähentämisstrategioissa (PRSP) poliittinen sitoutuminen tasa-arvoiseen ja kestävään kehitykseen ei näy konkreettisina painotuksina. Resurssien puutteen takia maat eivät joko ole pystyneet nimeämään hallinnonaloille vastuuvirkamiehiä tai heillä ei ole riittävästi toimintaresursseja tai tietotaitoa.

Tasa-arvo, haavoittuvimpien ryhmien oikeuksien vahvistaminen sekä kestävä kehitys edellyttävät vahvempaa tukea kumppanimaiden poliittiselle demokratialle. Suomalaisten puolueiden ja poliittisen järjestelmän kokemusta ja vahvuuksia on mahdollista hyödyntää ja toisaalta niiden omaa ymmärtämystä kehitysmaiden demokratiatilanteesta ja yhteisistä haasteista lisätä. Kaikkien Suomen eduskuntapuolueiden yhteistyöjärjestö, Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö (Demo) ry, voi tuoda demokratian vahvistamistyöhön merkittävää lisäarvoa ja se tulisi nähdä osaksi maamme kehitysyhteistyön välinevalikoimaa.

Politiikkakoherenssi, kansallinen lisäarvo ja Euroopan unioni

Suomella on erityisosaamista sukupuolten tasa-arvon, haavoittuvien ryhmien oikeuksien sekä ympäristön kestävän kehityksen teemoissa. Suomen oma tasa-arvo- ja ihmisoikeustilanne, kehittyvä ympäristöpolitiikka sekä korruption vähäisyys ovat kytköksissä vuoropuhelua kunnioittavaan poliittiseen perinteeseemme ja ovat vaikuttaneet positiivisesti Suomen kilpailukykyyn. Ministeriöiden välinen yhteistyö on edistänyt tasa-arvo-, ihmisoikeus-

ja ympäristökysymysten läpileikkaavuutta. Suomalaista lisäarvoa korostettaessa on muistettava, että kumppanimaan omat köyhyydenvähentämisstrategiat ja omistajuus ovat kestävän kehitysyhteistyön tärkein lähtökohta.

EU:n kehityspoliittisen julkilausuman tavoitteena on saada kaikkien unionin toimijoiden kehityspolitiikat perustumaan samoille arvoille ja tavoitteille, sekä parantaa toimijoiden työnjakoa. Vaikka unionin jäsenmaat eivät ole yksiselitteisesti samaa mieltä läpileikkaavien teemojen käsittelystä, EU:n yleisenä tavoitteena on ollut twin-track-lähestymistavan vahvistaminen. Julkilausumassa läpileikkaavien teemojen asema ja käytännön toteutus ovat jääneet valitettavan ohuiksi.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. **Sukupuolten tasa-arvoa, haavoittuvien ryhmien oikeuksia sekä ympäristönsuojelua tukevia erillishankkeita on lisättävä ja näiden teemojen valtavirtaistaminen kaikkeen kehityspolitiikkaan on toimeenpantava. Ulkoministeriön tulee lisätä raha- ja henkilöresursseja, seurantamekanismeja sekä koulutusta läpileikkaaville teemoille.**

2. **Suomen tulee vaikuttaa siihen, että kumppanimaidemme köyhyyden vähentämisstrategiat sisältävät tasa-arvo-, ihmisoikeus- ja ympäristötavoitteet. Kumppanimaiden keinot teemojen toteuttamiselle on selvitettävä. Suomen on kannustettava kumppanimaitaan nimittämään eri hallinnonaloille läpileikkaavien teemojen vastuuvirkamiehiä ja tuettava nimitettyjä virkamiehiä.**

3. **Suomen on EU-puheenjohtajuuskaudellaan varmistettava läpileikkaavien teemojen huomioon ottaminen Suomen erityisosaamista hyödyntäen.**

3.3.

Köyhyyden puolittaminen vaatii Suomelta noin 420 miljoonaa euroa enemmän

Maaliskuussa 2006 tehtävä kehyspäätös vuosille 2007–2011 on Vanhasen hallituksen viimeinen mahdollisuus toimeenpanna hallitusohjelmansa tavoite luoda edellytykset 0,7 % määrärahatason saavuttamiselle vuonna 2010. Tämä on merkittävä myös siksi, että se on ensimmäinen kehyspäätös, joka ulottuu takarajaksi asetettuun vuoteen saakka.

On erittäin myönteistä, että kuluvan hallituskauden aikana Suomen kehitysyhteistyön määrärahat ovat euromääräisesti olleet vahvassa kasvussa. Kehitysyhteistyön maksatusten osuus on kuitenkin säilynyt 0,35 % BKTL-osuuden tasolla (2002–2004), mihin suurimpana syynä on Suomen oletettua vahvempi BKTL:n kasvu. Nykyiset valtiontalouden kehykset vuosille 2006–2009 nostavat määrärahat kuitenkin vain 0,48 %:iin BKTL:stä. Vuoteen 2010 mennessä varoja tulee kasvattaa 420 miljoonaa euroa enemmän. Vain tällä lisäyksellä määrärahat vastaisivat 0,7 % bruttokansantulotasoa.

Kehityspoliittinen toimikunta on vaatinut kehitysyhteistyön määrärahakasvun tahdin kiristämistä jo tämän hallituskauden aikana, jotta Suomen tavoittelema 0,7 % BKTL-taso saavutettaisiin vuoteen 2010 mennessä tasaisella kasvutahdilla.

Määrärahojen tasainen kasvu vaatii kehyksen korottamista nyt

Hallituksen tulee keväällä 2006 laatia kehyspäätös, jossa vuosittainen kasvu kehitysyhteistyömäärärahoissa tapahtuu nopeasti ja tasaisesti, saavuttaen 0,7 % BKTL-tason vuonna 2010. Nykyisen kehyspäätöksen lukuja on selkeästi korotettava vuodesta 2007 eteenpäin.

Määrärahakasvun tasaisuus on korkealaatuisen ja vastuullisen kehitysyhteistyön kannalta erittäin tärkeää. Harri Holkerin selvitysryhmä vuonna 2003 esitti 0,05 % vuotuisia nostoja. Koska aikataulusta ollaan jäljessä, nostojen tulee olla suurempia. Jos kasvutahdin kiristys aloitetaan vasta vuodesta 2007, tulee vuosien 2007–2010 vuotuinen kasvu olemaan 0,07 %.
Ulkoasiainministeriön laskelmissa 0,7 % -tavoitteen saavuttaminen, nykyisen kehyspäätöksen mukaan, tarkoittaa yhdessä

[13] **Luvut perustuvat valtion 2006–2009 kehyspäätökseen ja BKTL ennusteeseen VM 9/2005.**

Globaali vastuunkanto vaatii kehitysyhteistyövarojemme nostamista 0,7% prosenttiin bruttokansantulostamme. On löydettävä kestäviä ratkaisuja maailman vähempiosaisten auttamiseksi köyhyydestä parempaan tulevaisuuteen nousemisessa.

Jyrki Katainen,
Kokoomus

Suomen veronmaksu- ja velanhoitokyky on kehitysmaita parempi. Kehitysyhteistyön määrärahatavoite on nykyisessä taloudellisessa tilanteessa saavutettavissa veronalennuksia peruuttamalla tai valtion velkaa lisäämällä.

Suvi-Anne Siimes,
Vasemmistoliitto

vuodessa (2009–2010) noin 420 miljoonan euron määrärahalisäystä (ks. alla olevat kaaviot). Tämä ei voida pitää parhaana mahdollisena tapana suunnitella kehityspolitiikkaa. Jos määrärahat kasvaisivat vuodesta 2007 lähtien tasaisesti, kuten viereisen sivun kaavioissa esitetään, yllä kuvattua kertalisäystä ei syntyisi.

Kansainvälisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää Suomen pysyvän sitoumuksessaan

EU:n päätökset keväältä 2005 ovat selkeitä: EU:n kollektiivinen tavoite vuonna 2010 on 0,56 % BKTL:stä. Tämä tavoite perustuu siihen, että Suomi samoin kuin muutkin jo sitoumuksia tehneet jäsenmaat pysyvät aikataulussaan saavuttaa 0,7 % -tavoite. EU on esittänyt sitoumukset vuoden 2005 Major Eventissä osana YK:n vuosituhatjulistuksen viisivuotisseurantaa.

OECD:n tilastot kaikkien jäsenmaiden kehitysyhteistyömäärärahojen kasvupäätöksistä ovat myös selkeitä: jos kaikki toteuttavat sitoumuksensa, vuosittainen virallinen kehitysapu (ODA) kasvaisi vuoden 2004 tilanteesta noin viidellä kymmenellä miljardilla dollarilla ja olisi vuonna 2010 noin USD 130 miljardia vuodessa. Tämä ei merkitsisi avun kaksinkertaistamistavoite saavuttamista, mutta sitä voitaisiin silti pitää myönteisenä osoituksena globaalista sitoutumisesta vuosituhattavoitteiden saavuttamiseen.

Sekä OECD:n että EU:n laskelmat olettavat Suomen siis saavuttavan 0,7 % BKTL-taso sovitusti vuoteen 2010 mennessä. OECD:n laskelmissa sen todetaan Suomen osalta tarkoittavan vuoteen 2004 verrattuna 125 % kasvua. Selvää on, että Suomelta odotetaan voimakasta kasvutahtia sen omiin perustuen sitoumuksiin.

Myös Euroopan unionin uusien rahoituskehysten vuosille 2007–2013 tulee sitoutua kehitysyhteistyömäärärahojen kasvuun koko rahoituskauden. Näin myös komissio noudattaisi EU:n sitoumuksia kasvavasta avusta. Köyhimpien maiden osuutta EU:n avunsaajista tulee määrätietoisesti nostaa. Rahojen kohdentaminen lähialuille ei saa vähentää köyhimmille maille suunnattavaa osuutta EU:n budjetista.

Kasvavat määrärahat pystytään käyttämään hallituksen linjausten ja vastuullisen kehityspolitiikan mukaisesti

Kehityspoliittisen toimikunnan mielestä nopeasti kasvaville kehitysyhteistyön määrärahoille on nykyisen suunnittelun lisäksi useita mahdollisia suuntauskanavia sekä kahdenvälisessä että monenkeskisessä kehitysyhteistyössä:

A. *Suomen ohjelmien nykyistä nopeampi kasvattaminen pääyhteistyömaissa erityisesti ohjelmatuen osalta.* Perusteita kasvattaa Suomen tukea pääyhteistyömaissa on käsitelty yllä (kpl. 3.1.) Toimikunnan mielestä Suomi voi myöntää nykyistä suurempia summia sektori- ja budjettitukea. Suomen tukea tulee nostaa suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti, mutta nopeasti. Tämä, samoin kuin avunantajayhteistyötä varten laadittavat strategiat, vahvistavat Suomen edellytyksiä toimia lisäarvoa tuovana ja kehityspoliittisen ohjelman mukaisia kehityspolitiikan laadun linjauksia painottavana yhteistyömaana. Ohjelmatuen seurantamekanismeja sekä kehitysmaassa että avunantajan taholta tulee samanaikaisesti aktiivisesti kehittää ja tukea.

B. *Humanitaarisen avun voimakas lisääminen.* Humanitaarisen avun osuus budjetoidaan jatkuvasti alle 10 % osuudeksi varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoista. Loppuvuoden katastrofeihin varoja tarvitaan muista budjetin osista sekä lisäbudjeteista. Tutkimukset ja myös ihmisten omakohtaiset kokemukset osoittavat luonnonkatastrofien määrän lisääntyneen. Kehityspoliittisen ohjelman mukaisesti hallitus kohdentaa humanitaariseen apuun 10—15 % varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoista. Humanitaarisen avun osuus voitaisiin nostaa suunniteltua nopeammin 15 %:iin jo budjeteissa. On myös perusteltua kysyä, tulisiko prosenttiosuuden olla vielä suurempi.

C. *Monenvälisen yhteistyön lisääminen.* Suomi rahoittaa YK:n erityisjärjestöjä sekä ns. yleisavustuksella että kohdennettuna. Järjestöjen mahdollisuudet kanavoida voimakkaasti lisääntyvää rahoitusta ovat hyvät. Suomi voisi hyvin lisätä rahoitusta neljälle pääasialliselle yhteistyöjärjestölleen, UNDP:lle, UNICEF:lle, UNFPA:lle ja WFP:lle. Suomi voisi myös vahvistaa yhteistyötä mm. YK:n naisten rahaston (UNIFEM) kanssa, mikä olisi sukupuolten välisen tasa-arvon twin-track-ajattelun mukainen päätös. UNIFEM:n tuen kaksinkertaistaminen tarkoittaisi 1,2 miljoonaa euroa vuodessa. Myös Suomen tuki UNESCO:lle Education for All -ohjelmaa varten on ollut vähäistä. Ohjelman tuki voitaisiin nostaa esimerkiksi UNIFEMin kanssa samalle vuositasolle.

[14] **Esim. IFRC, World Disasters Report 2005, Annex 1, p. 194.**

Suomen kehitysyhteistyön määrärahakehitys-
suunnitelma 2005-2010

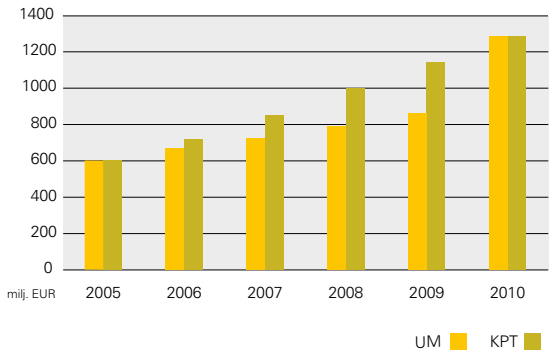

Kehitysyhteistyön laskennallinen
BKTL-osuus 2005-2010

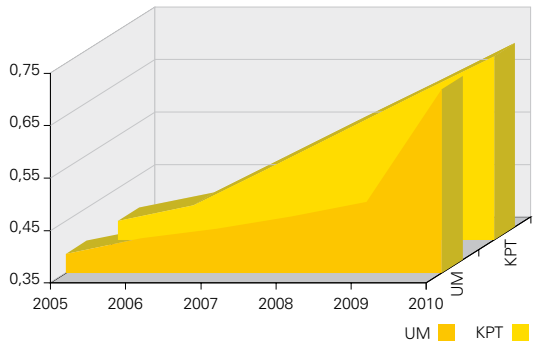

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. **Hallituksen on tehtävä sellainen kehyspäätös, jossa kehitysyhteistyömäärärahojen vuosittainen kasvu tapahtuu tasaisesti ja joka saavuttaa 0,7 % BKTL-tason vuonna 2010. Tämä tarkoittaa nykyisen kehyspäätöksen lukujen selkeää korottamista vuodesta 2007 eteenpäin toimikunnan laskelman mukaisesti.**

2. **Nopeasti kasvavat määrärahat voidaan suunnata mm. ohjelmatuen nopeampaan kasvattamiseen, humanitaarisen apuun sekä monenkeskiseen yhteistyöhön.**

3. **Suomen on huolehdittava EU:n budjetin kehitysrahoituksen kasvusta ja suuntaamisesta vähiten kehittyneille maille.**

3.4.

Velkojen mitätöinti hyvä askel lisärahoituksen löytämisessä

Velkahelpotuspäätöksestä on erinomaista jatkaa

Vallitsevan käsityksen mukaan vuosituhattavoitteiden saavuttaminen vaatii kansainvälisen kehitysrahoituksen kaksinkertaistamista. Nykyisillä sitoumuksilla tähän ei ylletä. Kehitysyhteistyön rahoituksen lisäpanostusten lisäksi kehitysmaiden velkataakan keventäminen vapauttaa merkittäviä summia köyhyyden vähentämiseen.

Kansainvälinen velkakriisi heikentää usean kymmenen kehitysmaan mahdollisuuksia vuosituhattavoitteiden saavuttamiseen. Velkojen syntyyn ovat olleet osallisina köyhien valtioiden johtajat, kansainväliset rahoituslaitokset ja varakkaat maat. Kehitysmaiden velanhoitomaksujen pienentämisessä saavutettiin merkittävä edistysaskel, kun G8-maiden aloitteesta Maailmanpankin, Kansainvälisen valuuttarahaston ja Afrikan kehityspankin rahoittajat sitoutuivat mitätöimään 19 köyhän maan ulkomaanvelat näille rahoituslaitoksille. Velkapäätös tarkoittaa IMF:n osalta mitätöintiä ja Maailmanpankin sekä Afrikan kehityspankin osalta velanhoitomaksujen siirtämistä teollisuusmaiden, myös Suomen, hoidettavaksi.

On erinomaista, että Suomi on tukenut velkapäätöstä ja aloitteen valmisteluissa toistuvasti ottanut kantaa ns. lisäisyysperiaatteen puolesta. Velkahelpotukset voidaan laskea kehitysavuksi, mutta ne eivät saa vähentää muu kehitysyhteistyön varoja. Suomen tulee noudattaa lisärahan periaatetta turvaamalla omien kehitysyhteistyön määrärahojen nostolla niin velkahel-

[15] **Maailmanpankin IDA 13 -rahoitusosuutensa (0,6 %) sekä Afrikan kehityspankin AfDB-rahoitusosuutensa (1,5 %) mukaisesti.**

potuksen kuin muidenkin toimijoiden kautta kanavoitavan kehitysyhteistyön rahoitus.

Suomen tulee aktiivisesti tukea tasapuolisen velansovittelumekanismin perustamista ja velkahelpotusten jatkamista. Kansainvälisten kansalaisjärjestöjen tutkimusten mukaan velkahelpotuksia tarvitsevia maita olisi yli 60. Kuluneen vuoden aikana saavutettu päätös on hyvä askel kohti kansainvälisen velkakriisin kestävää ratkaisua.

Innovatiiviset rahoituslähteet korvaamaan puuttuvat kehitysyhteistyömäärärahat

Kehitysrahoituksen uusilla, niin sanotuilla innovatiivisilla rahoituslähteillä pyritään täyttämään rahoitusvajetta ja parantamaan kehitysapuvirtojen heikkoa ennakoitavuutta. Viimeksi kuluneen vuoden aikana innovatiivisten rahoituslähteiden kehittämisessä on siirrytty suunnitteluvaiheesta toteutukseen.

Kansainvälisen rahoitusmekanismin (IFF) avulla pyritään aikaistamaan kehitysapumaksatuksia, parantaa avun ennustettavuutta sekä vähentämään avun kuluja tulevina vuosina. IFF-rahoitus pilotoidaan Britannian johdolla terveydenhuollossa, jossa rahoitus rokotuksiin, ehkäisyyn ja terveyskoulutukseen vähentää merkittävästi tulevaisuuden menoja. Alun perin kansainvälisenä lentoverona esitelty aloite taas on muotoutunut vapaaehtoiseksi valtioiden perimäksi lisämaksuksi, jota useat maat Ranskan johdolla ovat päättäneet periä maasta lähteviltä lentomatkustajilta. Keskustelu jatkuu myös kansainvälisen verotuksen läheisemmästä yhteistyöstä, mikä on hyödyllinen osa globalisaation hallintaa. Suomi ei ole osallistunut aktiivisesti keskusteluihin innovatiivisista rahoituslähteistä.

Vaikka kyseessä ei olekaan innovatiivinen rahoituslähde, toimikunta haluaa kiinnittää huomiota yksityisten kansalaisten ja yritysten lahjoituksiin. Kannustaminen kehitysyhteistyön rahoittamiseen lahjoituksin ei ole Suomessa samalla tasolla muiden maiden kanssa. Verovähennysoikeuden antaminen lahjoituksille olisi selkeä kannustin rahallisen tuen antamiselle kehitysyhteistyöhön.

Yksityisen sektorin köyhyyttä vähentävät investoinnit yksi tärkeimmistä kehitysrahoittajista

Yksityisen sektorin voimakas rooli kehitysmaiden köyhyyden vähentämisessä kehitysrahoituksesta puhuttaessa on perusteltua, koska valtaosa köyhyyttä vähentävistä (paikallisista ja ulkomaisista) resursseista kanavoituu kehitysmaissa tapahtuvaan yritystoimintaan. Varsinkin maissa, joissa julkisen vallan tulonjakomekanismit ovat heikkoja, on työtä ja toimeentuloa köyhimmille väestöryhmille tuottava yritystoiminta ja investoinnit tärkeitä.

Ulkomaiset suorat investoinnit (FDI) kehitysmaihin ovat voimakkaassa kasvussa, poikkeuksena Afrikan ennallaan säilynyt osuus. Kehitysmaihin suuntautuneiden investointien yhteenlaskettu summa kasvoi vuonna 2004 jopa 40 % 233 miljardiin dollariin. Vähiten kehittyneiden maiden osuus kaikista investoinneista oli suurempi kuin koskaan, mutta vain 2 % kokonaissummasta. Kiinnostavaa on keskituloisten kehitysmaiden investointien kasvu vähemmän kehittyneisiin kehitysmaihin. Esimerkiksi Kiina investoi voimakkaasti raaka-ainehankkeisiin Latinalaisessa Amerikassa ja Afrikassa.
Siirtolaisten rahalähetysten helpottaminen edistää kehitystä
Teollistuneista maista kehitysmaihin suuntautuvista rahavirroista myös siirtolaisten suoraan alkuperämaihinsa lähettämät rahavirrat ohittavat kehitysyhteistyömäärärahat. Siirtolaisten lähettämät rahat eivät useinkaan välity virallisia kanavia pitkin, ja näiden rahojen kehitysvaikutuksia on vaikea arvioida. Suomen tulisi osallistua aktiivisesti keskusteluihin rahalähetysten toimituskulujen laskemisesta, koska toimituskulut ovat usein kohtuuttomat.

Kehityspoliittinen toimikunta suosittaa:

1. **Suomen tulee velkapäätöksen lisäisyysperiaatetta noudattaen nopeuttaa kehitysyhteistyön määrärahojen nostamista, varmistaen siten etteivät velkahelpotusten kustannukset syö varoja muulta kehitysyhteistyöltä.**

2. **Suomen tulee aktiivisesti tukea tasapuolisen velansovittelumekanismin perustamista ja velkahelpotusten jatkamista.**

3. **Suomessa tulee tarkastella lahjoitusten verovähennysoikeuden myöntämistä.**

3.5.

Köyhyyttä vähentävän yrityssektorin kehittymiseen panostettava

Painotettava köyhyyden vähentämiseen tähtäävä talouskasvua

Yksityissektori ja yritystoiminta nostettiin Monterreyn kehitysrahoituskonferenssin yhteydessä vuonna 2002 keskeiseksi osapuoleksi etsittäessä strategiaa kehitysmaiden taloudellisen kehityksen vauhdittamiseksi ja köyhyyden poistamiseksi.

Köyhyyden poistamisen kannalta keskeistä on kiinnittää huomiota taloudellisen kasvun ohella kehityksen laatuun. Talouskasvun tulee olla sellaista, johon köyhät osallistuvat, tuovat panoksensa ja josta he hyötyvät. Oikein toteutetulla tulonjakopolitiikalla voidaan talouskasvun köyhyysvaikutusta vahvistaa. Hyvän talouskasvun edellytyksiä luodaankin yhteiskuntapolitiikalla, joka takaa mm. laaja-alaisen koulutuksen ja terveydenhoidon kaikille ja edistää erityisesti köyhien työllisyyttä ja toimeentulomahdollisuuksia.

Yritysten toimintaedellytysten kehittämisessä paljon tehtävää köyhissä maissa

Köyhissä maissa valtaosa väestöstä toimii ja saa elantonsa maatalouden, maaseudun tai muun elinkeinoelämän pienyritystoiminnassa, joten yksityissektori on talouskasvun ja köyhyyden vähentämisen avaintekijä. Useissa maissa köyhästä väestönosasta enemmistö elää talouden informaalisella, epävirallisella alueella, jolla markkinat ja muut instituutiot ovat vielä olemattomia tai heikosti kehittyneitä. Jotta nämä ihmiset, monet heistä naisia ja nuoria, pääsisivät osalliseksi taloudellisen toiminnan hyötyjen luomiseen ja jakamiseen tarvitaan resurssien uusjakoa (mm. maareformit) ja erilaisia julkisen sektorin toimia koulutuksesta omistusoikeuksien muodollistamiseen. Kehityksen kannalta on olennaista, että suurempi osa epävirallisesta taloudellisesta toiminnasta saadaan virallisen talouden piiriin.

Epävirallisen talouden ohella köyhissäkin maissa vaikuttaa usein laaja taloudellisen toiminnan rungon muodostava mikro- ja pienyritysten verkko. Sen tukeminen on yritystoiminnan helpottamista merkittävästi laajempi yhteiskuntapoliittinen haaste. Samoin talouskasvun, köyhyyden vähentämisen että yksityissektorin kehityksen kannalta on keskeistä, miten maan talouden yleinen toimintaympäristö kehittyy olemassa olevan yrityskannan tai syntyvien yritysten kannalta.

Taloudellinen kasvu ja toiminta voi perustua myös julkisten ja yhteisöllisten resurssien mobilisointiin. Yhteisöön perustuvat instituutiot, kuten luonnonvarojen yhteisomistus ja hallinta, ovat monilla alueilla yhteisöjen, esimerkiksi alkuperäiskansojen, talouden ja toimeentulon perusta.

Yksityisen sektorin kehittymisen haasteena köyhissä maissa on heikosti kehittyneet markkinat ja vähäiset tuotteiden myyntimahdollisuudet ja palvelut, esimerkiksi pienlainojen heikko saatavuus. Köyhimpien väestönosien kannalta usein kiireellisin tehtävä onkin paikallisten tai lähimarkkinoiden kehittäminen. Pienyritysten mahdollisuudet viedä alueellisille tai kansainvälisille markkinoille paranevat sitä mukaa kun mm. osaaminen ja infrastruktuuri kehittyvät.

Sekä pk-yritysten että muun yritystoiminnan suotuisat edellytykset menevät yksiin yleisempien hyvän kehityksen edellytysten kanssa. Kansallisten instituutioiden tulee olla toimivia ja tehokkaita. Julkisella vallalla on oltava aktiivinen rooli niiden instituutioiden rakentamisessa, jotka turvaavat markkinatalouden toimintaedellytykset. Tämä tarkoittaa hyvää hallintoa, korruption vähäisyyttä, omistuksen suojaa sekä oikeusvaltion periaatteiden kunnioittamista. Tärkeätä on myös miten hyvin välittömästi yritystoimintaan liittyvä sääntely – kuten esim. rekisteröinti-, lupa-, tulli- yms. hallinto sekä maan fyysinen infrastruktuuri tai rahoitusmarkkinat – toimivat. Markkinoita tulisi ohjata selkeät pelisäännöt ja säätely, ml. oikeudenmukainen verotus. Rehellisesti toimivilla markkinoilla (markkina)kilpailu pitää huolen siitä, että parhaat yritykset menestyvät ja vahvistavat siten taloudellista kehitystä. Yrityksiltä tämä edellyttää vastuullista toimintaa niin talouden, ympäristön kuin sosiaalisen ulottuvuuden kysymyksissä.

Maataloudella, maaseudun muulla yrittäjyydellä ja osuustoiminnalla on ollut merkittävä rooli Suomen nostamisessa köyhyydestä. Niitä on tuettava myös kehitysmaissa.

Esa Härmälä, MTK

Kehitysyhteistyön nykyistä vahvempi panos tarpeen

Nykyistä merkittävämpi osa sekä kansainvälisestä että kahdenvälisestä kehitysyhteisavusta tulisi suunnata yksityisen yritystoiminnan toimintaympäristön parantamiseen köyhissä maissa. Suomella on hyvät mahdollisuudet vastata yhteistyömaiden osoittamaan kiinnostukseen ja panostaa aiempaa enemmän niiden lainsäädännön kehittämiseen ja hallinnon kapasiteetin kasvattamiseen yritystoiminnan toimintaympäristön paranta-

[16] **OECD/DAC Network on Poverty Reduction: Promoting Pro-Poor Growth. Drat Overarching Paper. DCD/DAC/POVNET(2005)24.**

miseksi. Toimikunta kannattaa käynnistettyjen aloitteiden viemistä eteenpäin.

Kertynyt kokemus auttaa laajentamaan yritystoiminnan osallistumista

Suomessa tärkeimpiä sijoitustoimintaan ja yritystoiminnan kehittämiseen kohdistettuja instrumentteja ovat olleet taloudellisen, teollisen ja teknologisen yhteistyön määrärahat korkotukiluotot ja Teollisen yhteistyön rahasto Oy, Finnfund.

Parhaillaan käynnistymässä on ns. liikekumppanuusinstrumentti, jonka turvin entistä tehokkaammin edistetään Suomen ja kohdemaan välisiä liikeyhteyksiä, yritysten neuvontaa sekä teknistä apua yritysten luodessa yhteyksiä kehitysmaissa. Uudella instrumentilla pyritään tukemaan kehitysmaiden yritssektorin kehittymistä ja talouskasvua, luomaan työpaikkoja ja lisäämään osaamisen siirtymistä sekä yksityisiä investointeja. Tuettavien hankkeiden on oltava kysyntävetoisia ja liiketaloudellisesti elinkelpoisia.

Finnfund on viime vuosina suunnannut varoja yhä enemmän matala- ja alemman keskitulotason kehitysmaihin sekä pk-yritysten toimintaan. Sijoituspäätökset matala- ja alemman keskitulotason maihin nousivat vuonna 2005 jo yli 60 miljoonan euron kaikkien sijoituspäätösten ollessa alle 90 miljoonaa euroa. Toiminnan laajuudessa lähestytäänkin rahoituspääoman muodostamia rajoja.

Kun sijoitusmuotoista kehitysrahoitusta suunnataan esimerkiksi Suomen pitkäaikaisiin kohdemaihin tai vähiten kehittyneisiin maihin, sijoitusten riskit kasvavat. Koska potentiaalisia sijoituskohteita kehitysvaikutuksiltaan tärkeisiin kohteisiin riskialttiissa maissa on tarjolla, on syytä harkita erityisriskirahoitusta, joka toteutetaan erillään Finnfundin normaalista sijoitustoiminnasta.

Finnfund on osoittautunut toimivaksi instrumentiksi sijoittaa kehitysyhteistyövaroja kehitysvaikutuksiltaan hyviin kohteisiin kehitysmaissa. On ajankohtaista arvioida toiminnan laajuutta tulevaisuudessa. Sijoitusten kasvattaminen nykyisestä edellyttänee pääomarahoituksen korottamista ja voimavaratarpeen arvioimista tulevia vuosia varten.

Kehityspoliittinen toimikunta suosittaa:

1. **Suomen on edistettävä köyhyyttä vähentävän yksityissektorin kehittämisen, oikeudenmukaisen tulonjaon ja toimintaympäristön parantamisen näkökulmaa monenkeskisessä yhteistyössä mm. EU:ssa ja kansainvälisissä rahoituslaitoksissa. Kahdenvälisen yhteistyön kumppanimaiden kanssa käytävässä dialogissa maiden yhteiskuntapolitiikasta tätä näkökulmaa on syytä korostaa.**

2. **Liikekumppanuusohjelman tehokasta toimeenpanoa on kiirehdittävä. Sitä kehitettäessä on tärkeää, että toiminnan kehitysvaikutusten arvioiminen säilyy keskeisenä tekijänä. Ohjelman toimeenpanossa tulisi aktiivisesti panostaa työllisyyden kannalta olennaisten pienyritysten osallistumismahdollisuuksien parantamiseen.**

3. **Finnfundin omaa pääomaa on yhtiön toimintamahdollisuuksien lisäämiseksi kasvatettava. Finnfundin mahdollisuuksia entistä riskialttiimpien mutta kehitysvaikutuksiltaan merkittävien hankkeiden toteuttamiseksi köyhemmissä maissa on selvitettävä niin, että erityisriskirahoituksen edellyttämät rahoitus- ja muut toimenpide-esitykset tehdään kuluvan vuoden aikana.**

4. Kansainvälisyyskasvatus toimivan globaaliyhteiskunnan edellytys

Kuva Christian Knopper Maailma kylässä tapahtumasta

Tietoisuus globaaleista kokonaisuuksista, syy–seuraus-suhteiden ja vastuun ymmärtäminen on keskeistä modernille yhteiskunnalle sekä vastuullisesti toimiville kansalaisille. Kansainvälisyyteen kasvaminen on prosessi, joka auttaa ymmärtämään erilaisuutta ja kehittää kykyä toimia globalisoituvassa maailmassa. Kansainvälisyyskasvatuksella (engl. global education) tarkoitetaan toimintaa, joka ohjaa maailmanlaajuiseen yhteisvastuuseen. Tämä määritelmä on tärkeä, jotta kansainvälisyyskasvatus -käsitteen voidaan katsoa lukeutuvan muun muassa kehitys-, ihmisoikeus-, tasa-arvo-, monikulttuurisuus-, rauhan-, ympäristö- sekä media- ja viestintäkasvatus. Keskustelua käsitteen moniulotteisuudesta sekä sen määrittelystä käydään aktiivisesti ja siihen liitettyjä kokonaisuuksia tulee tarkastella monipuolisesti.

Kansainvälisyyskasvatusta tarvitaan kaikissa yhteiskunnallisissa ja ikäryhmissä sekä kaikilla yhteiskunnan eri osa-alueilla järjestösektorista kuntiin ja yrityksiin. Kansainvälisyyskasvatuksen kohteiksi mielletään usein koululaiset. Lasten ja nuorten ollessa avoimia uusille tiedoille ja asenteille, kansainvälisyyskasva-

tuksen tulisikin alkaa jo varhaiskasvatuksessa ja jatkua läpi perusopetuksen sekä korkeamman asteen koulutuksen, elinikäisen oppimisen ajatusta seuraten. Koulu voi olla tärkeä areena kansainvälisyyskasvatukselle, mutta muun ympäristön viestiessä päinvastaisesti ei vaikuttavuus ole paras mahdollinen. Kansainvälisyyskasvatuksen vaikuttavuutta on kuitenkin tutkittu hyvin vähän: mittarit ja arvioimisen osaaminen puuttuvat samoin kuin ohjeistukset ja sisältö siitä, miten arvioida ihmisen elämää ja henkistä kehitystä.

Kaikkien suomalaisten mielipiteillä on merkitystä. Niiden rakentamiseksi tarvitaan tietoa. Monimutkaisessa maailmassa yksinkertainen on arvokasta.

Timo Soini,
Perussuomalaiset

Median rooli yhteiskunnassamme on muuttunut ja sen valta ihmisten maailmankuvan muokkaajana on vahvistunut. Mediaa on sanottu jopa tämän hetken merkittävimmäksi vallankäyttäjäksi. Tiedonvälityksen kansainvälistyessä tiedon saatavuus on parantunut, mutta siitä on samanaikaisesti tullut kansallisesta näkökulmasta anonyymiä. Yleisen mediatalouden kiristyttyä mm. perinteisestä kirjeenvaihtajaverkostosta on pitkälti luovuttu. Globaalikysymysten kiinnostavuuden ja merkityksen kasvamisesta on huolehdittava paremman tuotteistamisen kautta. Suomalaisten toimittajien suuntaamista kehitysmaiden tiedonlähteille on edelleen kannustettava. Koska medioiden tuottamiin sisältöihin voidaan säätelyn keinoin puuttua vain rajatusti, korostuu kansalaisten medialukutaidon sekä mediatahojen itsensä laatimien eettisten toimintaohjeiden merkitys. Koulujärjestelmän tulee tukea ihmisten taitoa analysoida medioita ja omia reaktioitaan niiden viesteihin. Tällä hetkellä medialukutaito ei ole Suomessa pakollinen opetettava taito, toisin kuin esimerkiksi Britanniassa.

Suomalaisten tietoisuus ja yhteistyökyky saanut kiitosta

Globaalien teemojen käsittelemisen tarpeesta on käyty Suomessa aktiivista keskustelua viime vuosina. Keskustelua vauhditti syksyllä 2004 julkistettu Euroopan neuvoston North-South Centren tekemä vertaistutkimus Suomen kansainvälisyyskasvatuksen tilasta. Selvityksen mukaan Suomen kansainvälisyyskasvatus on oikeansuuntaista, ja suomalaiset ovat hyvin tietoisia globaalin kehityksen eri puolista. Tulosta voidaan pitää yllättävän myönteisenä, sillä monet alan toimijat kokevat varsinkin nuorten tietoisuuden verrattain heikoksi. Selvitys totesi Suomen opetushallinnon tehneen hyvää työtä, työnjaon ja yhteistyön eri ministeriöiden ja kansalaisjärjestöjen välillä sujuneen paremmin kuin monessa muussa maassa ja suomalaisten perehtyneen asiaan muita pohjoismaita syvällisemmin. Selvitys tulkitsi Suomessa olevan vahva poliittinen sitoutuminen kansainvälisyyskasvatukseen ja kansainvälisesti harvinaisen korkeana luottamusta viranomaisten kehitysyhteistyöstä antamaan tietoon. Suomalaisena erityispiirteenä pidettiin myös kansainvälisyyskasvatuksen hyvää esilläoloa eri politiikan lohkoilla.

Opetusministeriön asettama laajapohjainen työryhmä on tuottanut ehdotuksen kansalliseksi kansainvälisyyskasvatuksen toimenpideohjelmaksi. Toimenpide-ehdotuksessa tarkastellaan globaaleja kysymyksiä ja sitä, miten niiden tulisi näkyä koulujen opetuksessa, kansalaisjärjestöjen vaikuttamistyössä ja laajemmin koko kansalaisyhteiskunnassa. Opetuksen, tutkimuksen, kehitysyhteistyön ja kansalaistoiminnan edustajista muodostuvan työryhmän tavoitteena on määritellä käsitteet, niiden takana olevat arvot ja kansalliset prioriteetit sekä tarvittavan yhteistyön tavoitteet ja rakenne. On tärkeää, että toimenpideohjelman hyväksymisen jälkeen ministeriöiden välistä koordinaatiota ja yhteistyötä erityisesti voimavarojen, rahoituksen ja toimijoiden motivoinnin osalta vahvistetaan, jotta esitetyt toimet toteutetaan.

EU-tason toimeenpano kangertelee

Euroopan unionissa kansainvälisyyskasvatus pohjaa periaatteessa neuvoston vuonna 2001 antamaan päätökseen, joka ilmaisee yleisen sitoutumisen kansainvälisyyskasvatuksen edistämiseen. Se ei kuitenkaan sido EU:n jäsenvaltioita tai instituutioita.

Aktiivisesti päätöstä on allekirjoittaneista maista toteuttanut ainoastaan Kreikka, ja useat toimijat ovatkin kokeneet asian uudelleen esiin nostamisen tarpeelliseksi. Belgiassa toukokuussa 2005 järjestetyssä konferenssissa olivat EU:n parlamentti, komissio, jäsenmaat ja kansalaisjärjestöt ensimmäistä kertaa saman pöydän ääressä kansainvälisyyskasvatuksen tiimoilta. Konferenssi suositti, että Euroopan tasolla ja kansallisesti tulee luoda strategioita kansainvälisyyskasvatukselle, joihin tulisi sisällyttää mm. opetussuunnitelmien sisältö sekä epävirallinen opetus ja elinikäinen oppiminen. Konferenssi esitti kansainvälisyyskasvatuksen määrärahojen nostamista UNDP:n ja OECD:n suosituksen mukaisesti 3 prosenttiin kehitysyhteistyövaroista sopivalla aikavälillä. Belgian kokouksen seurantakonferenssi on suunnitteilla Suomeen EU-puheenjohtajuuskaudelle.

Rahoitus vastaamaan kansainvälisyyskasvatuksen merkitystä

Suomessa on käytetty suhteellisen rajallisesti varoja kansainvälisyyskasvatukseen verrattuna muihin EU-maihin. Euroopan neuvoston arviointi suosittaa, että Suomi nostaisi kansainvälisyyskasvatuksen rahoituksen 1 %:iin kehitysyhteistyömäärärahoista. Vuonna 2005 osuus oli 0,5 %.

Koska kehityspolitiikka on yhä moninaisempaa ja globaalit syy–seuraus-suhteet yhä haasteellisempia ymmärtää, on perusteltua kasvattaa kansainvälisyyskasvatuksen resursseja myös Suomessa. Jotta eri politiikka-alojen keskinäisen vaikuttavuu-

[17] **Pauli Aalto-Setälä: Merkitystalous, 2005**

den parantamisessa päästään selkeästi eteenpäin, on globaalin tietoisuuden kasvattaminen ja asiakokonaisuuksien hahmottaminen nykyistä vahvemmin tarpeen.

Kansainvälisyys- ja erityisesti kehityskasvatuksen varojen kasvattamisen on havaittu vaikuttavan positiivisesti kehitysyhteistyön rahalliseen panostukseen ja sen hyväksyttävyyteen. Tietoisuus globaaleista kysymyksistä auttaa ihmisiä ymmärtämään miksi, minne ja milloin kehitysyhteistyövaroja tarvitaan, samoin kuin niiden rajallisten vaikutusmahdollisuuksia. Ilman laajempia, globaaleja sosiaalisia, poliittisia ja taloudellisia muutoksia köyhyyden vähentämiseksi kehitysyhteistyö ei kuitenkaan riitä. 0,7 % BKTL-tavoitteen saavuttaneissa maissa kansainvälisyyskasvatukseen käytettävät määrärahat ovat huomattavat.

Kehityspoliittisen toimikunnan suositukset:

1. **Koulujen opetussuunnitelmiin tulee sisällyttää kansainvälisyys- ja mediakasvatusta. Opetusmateriaalit tulee arvioida kansainvälisyys-kasvatusnäkökulmasta ennen käyttöönottoa.**

2. **Kansallisen kansainvälisyyskasvatuksen toimenpideohjelman toimeenpanosta tulee huolehtia. Sen takaamiseksi ministeriöiden ja muiden toimijoiden välistä koordinaatiota ja yhteistyötä tulee vahvistaa.**

3. **EU:n kansainvälisyyskasvatusstrategian luominen on nostettava esille Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella ja työskenneltävä sitä edistävän poliittisen tahdon luomiseksi.**

4. **Kansainvälisyyskasvatusmäärärahoja tulee nostaa konkreettisella suunnitelmalla 1–2 %:iin Suomen kehitysyhteistyömäärärahoista. Tämä rahoitus tulee suunnata erityisesti kehityskysymyksiin liittyvään toimintaan.**

5. **Tiedotusvälineiden tulee laatia omia eettisiä pelisääntöjä.**

Liite 1:
Kehityspoliittisen toimikunnan jäsenet ja asiantuntijat

Gunvor Kronman (Rkp), Kehityspoliittisen toimikunnan puheenjohtaja, Hanasaaren ruotsalais-suomalaisen kulttuurikeskuksen johtaja. Lähes 20 vuoden kokemus kansainvälisestä yhteistyöstä, josta suurin osa katastrofi- ja kehitystyötä Punaisen Ristin liikkeen ja muiden kansainvälisten järjestöjen palveluksessa.

Varajäsen Markus Österlund (RKP) VTT, ministerin erityisavustaja. Rkp:n kansainvälisen valiokunnan puheenjohtaja. Suomen ekumeenisen neuvoston varapuheenjohtaja.

Mirja Ryynänen (Keskusta), fil.maist. Kehityspoliittisen toimikunnan varapuheenjohtaja. Entinen kansanedustaja ja europarlamentaarikko, Pohjoismaiden ja Euroopan Neuvoston sekä ETYJ-parlamentin jäsen vuosina 1987-2003. Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö (DEMO) ry:n puheenjohtaja.

Varajäsen Eija Viitanen (Keskusta), kotitalousopettaja. Suomen Unifemin varapuheenjohtaja.

Katja Syvärinen (Vasemmistoliitto), fil.yo. Kehityspoliittisen toimikunnan varapuheenjohtaja, Kehitysmaasuhteiden neuvottelukunnan (Kesu) puheenjohtaja kaudella 1999-2003. Entinen kansanedustaja. Vasemmistoliiton puoluevaltuuston puheenjohtaja ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen työryhmän puheenjohtaja. Puolueiden kansainvälinen demokratiayhteistyö (DEMO) ry:n varapuheenjohtaja.

Varajäsen Pekka Ristelä (Vasemmistoliitto), FM, Kansainvälisistä asioista vastaava poliittinen sihteeri vasemmistoliitossa.

Kalle Laaksonen (Keskusta), fil.kand. Erikoistutkija kansantalouden tutkimusryhmässä, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos. Tutkimusalueet kansainvälinen taloudellinen kehitys, ulkomaankauppa ja kehitysmaatalous. Toimikuntaa edeltävien Taloudellisten kehitysmaasuhteiden (TALKE) ja Kehitysmaasuhteiden (Kesu) jäsen.

Varajäsen Eerikki Viljanen (Keskusta), mm.yo. Toiminut Keskustan opiskelijaliiton pääsihteerinä ja eduskunta-avustajana.

Jutta Urpilainen (Sdp), KM. Ensimmäisen kauden kansanedustaja. Taksvärkki ry:n ja Koulutusalan Sosialidemokraattisen yhdistyksen puheenjohtaja sekä Suomen YK-liiton varapuheenjohtaja.

Varajäsen Reino Ojala (Sdp), liikunnanohjaaja ja kaupunginvaltuutettu. Ensimmäisen kauden kansanedustaja.

Helena Laukko (Sdp), YK-liiton toiminnanjohtaja. Toiminut yli 15 vuotta kehitysyhteistyötehtävissä mm. kenttätyössä Ugandassa ja Kansainvälisen solidaarisuussäätiön toiminnanjohtajana.

Varajäsen Janne Ronkainen (Sdp), VTM, Reilun kaupan edistämisyhdistyksen toiminnanjohtaja.

Suvi Lindén (Kokoomus) FM. Kansanedustaja vuodesta 1995, kulttuuriministeri 1999-2002, Ulkoasiainvaliokunnan jäsen 2003-.

Varajäsen Marcus Ademola (Kokoomus), FM, Teknologiajohtaja (Novatel). Toiminut 12 vuoden aikana ICT-alan asiantuntijajohdossa EU:n ja Aasian maissa sekä Yhdysvalloissa ja Nigeriassa.

Tuija Nurmi (Kokoomus), lääketieteen tohtori. Kansanedustaja vuodesta 1995, kaupunginvaltuutettu vuodesta 1993. Suuren valiokunnan ja valtionvarainvälikunnan varajäsen, turvallisuus- ja puolustusjaoston sekä hallinto- ja tarkastusjaoston jäsen.

Varajäsen Nina Suomalainen (Kokoomus), pol. mag. Kirkon Ulkomaanavun kehityspolitiikan koordinaattori. Työskennellyt aiemmin Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä ja YK:n kehitysohjelmassa.

Marko Ulvila (Vihreät), YTM, tutkija (Tampereen yliopisto ja Network Institute for Global Democratisation). Toiminut Kehitysyhteistyöministerin erityisavustajana 2000-2002. Aktiivinen useissa kansalaisjärjestöissä.

Varajäsen Anni Sinnemäki (Vihreät), kansanedustaja vuodesta 1999, kaupunginvaltuutettu, Vihreän liiton varapuheenjohtaja ja Vihreiden kehitysmaaryhmän puheenjohtaja.

Heini Röyskö (Kristillisdemokraatit) fil. yo. Helsingin kaupungin taidemuseon johtokunnan jäsen. Työskentelee YK-liitossa.

Varajäsen Pekka Reinikainen (Kristillisdemokraatit), lääkäri ja kaupunginvaltuutettu.

Rolf Sormo (Perussuomalaiset), Perussuomalaisen päätoimittaja ja tiedotuspäällikkö. Toiminut SMP:n eduskuntaryhmän pääsihteerinä, Suomen Uutisten eduskuntatoimittajana, ja Perussuomalaisten puoluesihteerinä.

Varajäsen Vaili-Kaarina Jämsä (Perussuomalaiset), puoluevaltuuston jäsen sekä kv. toimikunnan puheenjohtaja. Etnisten suhteiden neuvottelukunta -Rasismin vastainen työ – työryhmän jäsen, Oulun yliopiston hallituksen jäsen.

Timo Lappalainen (Kepa), TM, toiminnanjohtaja. Työskennellyt aiemmin mm. Suomen merimieskirkko ry:ssä ja Kansainvälisessä kuljetusalan ammattijärjestöjen keskusliitossa.

Varajäsen Miia Toikka (Kepa), VTM, kehityspoliittisen sihteeri.

Simo Karetie (Elinkeinoelämän keskusliitto EK), asiantuntija, kauppapolitiikka ja kansainväliset suhteet.

Varajäsen Pirkko Haavisto (Elinkeinoelämän keskusliitto EK), erityisasiantuntija, kauppapolitiikka ja kansainväliset suhteet.

Liitteet

Risto E.J. Penttilä (EVA) Filosofian Tohtori (D. Phil), Elinkeinoelämän valtuuskunnan johtaja.

Varajäsen Ikka Lakaniemi (EVA), VTM. Toimii johtajana Nokian palveluksessa. EVA fellow.

Hannu Ohvo (SASK), Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen toiminnanjohtaja. Toimintakuntaa edeltävän Kehitysmaasuhteiden neuvottelukunnan (KESU) jäsen. Sdp:n kehitysyhteistyöjaoston jäsen.

Varajäsen Liisa Mery (SASK), Hum.kand. Latinalaisen Amerikan projektikoordinaattori Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK ry:ssä.

Maija Hakulinen (KUA), Kirkon Ulkomaanavun kehitysyhteistyön suunnittelija. Vastuualueena eteläinen Afrikka. Kenttäkokemusta noin yhdeksän vuotta Etiopiasta ja Zimbabwesta.

Varajäsen Leo Siliämaa (KUA), ulkomaantyön päällikkö. Toiminut mm. Luterilaisen Maailmanliiton (LML) ohjelmajohtajana Sudanissa ja Zimbabwessa sekä LML:n Afrikan kuivuusohjelman johtajana Genevessä.

Juhani Koponen (HY), Prof.. Helsingin yliopiston kehitysmaatutkimuksen laitoksen johtaja. Tärkeimmät tutkimusalat kehitysyhteistyö, globaalihistoria ja Tansania.

Varajäsen Märta Salokoski (HY), VTL, Kehitysmaatutkimuksen laitoksen tutkija. Erikoisalat: kehitysapu, gender-kysymykset ja uskonnollis-poliittinen kytkentä esikoloniaalisessa Afrikassa.

Seppo Kallio (MTK), kansainvälisten asioiden johtaja. MTK:n edustaja Euroopan talous- ja sosiaalikomiteassa. Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen (Kepa) hallituksen jäsen. Finnfund oy:n hallintoneuvoston varapuheenjohtaja.

Varajäsen Tapio Kytölä (MTK), johtaja, vastuualueena EU:n maatalouspolitiikka.

Turo Bergman (SAK), VTL, kansainvälisten asioiden sihteeri. Vastuualueina kansainvälinen edusvalvonta, lähialueyhteistyö ja projektit, kehitysmaasuhteet ja SASK, kansainvälinen talous ja globalisaatio.

Varajäsen Salla Kiilunen (AKAVA), kansainvälisten asioiden sihteeri.

Sihteeristö

Suvi Virkkunen, pääsihteeri. YTM. Työskennellyt yli 10 vuotta kehityspolitiikan parissa mm. Kehitysyhteistyön palvelukeskuksessa (Kepa), Euroopan komissiossa sekä kehitysjärjestöjen Euroopan-laajuisessa yhteistyöverkostossa (NGDO-EU Liaison Committee).

Eeva Rask, avustaja. VTM. Työskennellyt kehityspoliittisten kysymysten parissa mm. Helsingin yliopiston ylioppilaskunnassa sekä Suomen ylioppilaskuntien liitossa sekä kansanedustajan avustajana. Kehitysyhteisyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry:n hallituksen jäsen, Kehitysyhteistyön palvelukeskus ry:n (Kepa) hallituksen varajäsen.

Asiantuntijajäsenet

Risto Ranki, teollisuusneuvos, Kauppa- ja teollisuusministeriö
Veli-Pekka Talvela, ylijohtaja, Maa- ja metsätalousministeriö
Mari Herranen, ylitarkastaja, Liikenne- ja viestintäministeriö
Anna-Elina Pohjalainen, erityisasiantuntija, Oikeusministeriö
Zabrina Holmström, kulttuurineuvos, Opetusministeriö
Katariina Saariluoma, erikoistutkija, Puolustusministeriö
Johanna Puiro, ylitarkastaja, Sisäministeriö
Liisa Ollila, neuvotteleva virkamies, Sosiaali- ja terveysministeriö
Aila Tommola-Kruse, ylitarkastaja, Työministeriö
Arto Merimaa, budjettineuvos, Valtiovarainministeriö
Jonna Laurmaa, erityisasiantuntija, valtioneuvoston kanslia
Jukka Uosukainen, apulaisosastopäällikkö, ympäristöministeriö
Olli-Pekka Lehmussaari, johtokunnan neuvonantaja, Suomen Pankki
Marjatta Rasi, alivaltiosihteeri, Ulkoasiainministeriö
Ritva Koukku-Ronde, osastopäällikkö, Ulkoasiainministeriö
Jorma Korhonen, osastopäällikkö, Ulkoasiainministeriö
Hannu Kyröläinen, osastopäällikkö, Ulkoasiainministeriö
Laura Kakko, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasiainministeriö
Matti Pullinen, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasiainministeriö
Christian Sundgren, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasiainministeriö
Juhani Toivonen, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasiainministeriö
Anne Sipiläinen, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasiainministeriö
Heli Sirve, apulaisosastopäällikkö, Ulkoasiainministeriö
Sinikka Antila, yksikönpäällikkö, Ulkoasiainministeriö

Liite 2:
Kehityspoliittisen toimikunnan toimeksianto

Valtioneuvosto asetti 30.10.2003 kehityspoliittisen toimikunnan. Toimikausi kestää 31.5.2007 asti. Kehityspoliittinen toimikunta on Suomen kehitysmaapolitiikan neuvoa-antava elin. Se seuraa ja arvioi toimintaa kehitysmaiden tilanteeseen vaikuttavilla eri politiikkalohkoilla ja ottaa kantaa näillä tehtäviin keskeisiin päätöksiin. Kehitysyhteistyön seurannassa kehityspoliittinen toimikunta arvioi toiminnan laatua ja vaikuttavuutta sekä seuraa julkisten kehitysyhteistyömäärärahojen tasoa. Lisäksi se edistää globaaleja kehityskysymyksiä koskevaa kokonaisvaltaista keskustelua Suomessa ja kannustaa julkisen sektorin ulkopuolisen kehitysrahoituksen aktivointia sekä edistää kehityspolitiikan johdonmukaisuutta Suomessa.

Toimikaudella 2003–2007 kehityspoliittisen toimikunnan keskeiset tavoitteet ovat:

- YK:n vuosituhatjulistuksen kehityspäämäärien kansallisen toimeenpanon varmistaminen
- Johdonmukaisuutta edistävän toimintakulttuurin luominen eri politiikkalohkoille siten, että globaali kehitysnäkökulma otetaan entistä paremmin huomioon määriteltäessä kansallista etua keskeisissä päätöksissä
- Suuren yleisön ja eri intressiryhmien huomion kiinnittäminen kehitysongelmiin ja laajan tuen varmistaminen maailmanlaajuista köyhyyttä vähentävälle politiikalle
- Kehitysyhteistyön laadun ja vaikuttavuuden lisääminen siten, että käytetyt määrärahat mahdollisimman tehokkaasti vaikuttavat köyhyyden vähentämiseen
- Suomen hallituksen tukeminen pyrittäessä demokraattisempaan ja oikeudenmukaisempaan globalisaatioon

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi kehityspoliittinen toimikunta antaa lausuntoja merkittävistä kehitysmaapolitiikkaan vaikuttavista esityksistä, joita ministeriöt antavat valtioneuvostolle tai eduskunnalle. Lisäksi se tekee tai teettää selvityksiä ja arvioita toimialaansa liittyvissä kysymyksissä ja antaa niiden pohjalta ehdotuksia ja suosituksia. Julkisen keskustelun edistämiseksi ja kansallisen tuen varmistamiseksi kehityspoliittinen toimikunta järjestää tilaisuuksia ja harjoittaa julkaisutoimintaa.

Valtioneuvoston kehityspoliittinen periaatepäätös antaa toimikunnan työlle viitekehyksen.

Liite 3:
Kehityspoliittisen toimikunnan toiminta 2005

Tammikuu
- Kehityspoliittisen toimikunnan vuosilausunto hyväksyttiin
- Gunvor Kronman osallistui Egyptin maayhteistyöneuvotteluihin Helsingissä

Helmikuu
- Kehityspoliittisen toimikunnan lausunto luovutettiin pääministerille. Vuosilausuntoseminaari "Suomen kehityspolitiikan tila" Säätytalolla
- Juhani Koponen osallistui Tansanian maaneuvotteluihin Dar es Salaamissa

Maaliskuu
- Täysistunto käsitteli kehityksen voimavaroja
- Tiedonhakumatka Brysseliin - teemana Euroopan unionin kehityspolitiikka

Huhtikuu
- Gunvor Kronman ja Suvi Virkkunen esittelemässä vuosilausuntoa puolustusministeriössä, valtioneuvoston kansliassa ja eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa
- Gunvor Kronman kuultavana valtiontalouden kehyksistä vuosille 2006–2009 eduskunnan valtionvarainvaliokunnassa
- Työvaliokunta tasavallan presidentin luona esittelemässä v uosilausuntoa
- Täysistunto käsitteli maahanmuuttoa ja siirtolaisuutta
- Gunvor Kronman osallistui Etelä-Afrikan maayhteistyöneuvotteluihin Pretoriassa
- Puolueiden demokratiadialogi -pilottihankkeen matka Tansaniaan

Toukokuu
- Täysistunto käsitteli tietoyhteiskuntaa

Kesäkuu
- Täysistunto käsitteli ympäristöpolitiikkaa
- Marcus Ademola osallistui Sambian maaneuvotteluihin Helsingissä
- Gunvor Kronman ulkoasiainministeriön koherenssiseminaarin puhujana

Elokuu
- Työseminaari käsitteli maayhteistyön seurantaa ja budjettitukea yhdessä edustustojen asiantuntijoiden kanssa
- Kehittyykö kehitys? -Hanaforum, Espoo. Yhteistyössä Ulkoasiainministeriön ja Hanasaaren kulttuurikeskuksen kanssa, puhujina kehitysministerit Jämtin ja Lehtomäki

Syyskuu
- Yhteinen turvallisuus: mahdollisuus ja vastuu -yleisöseminaari, Helsinki. Yhteistyössä CMI:n, eduskunnan ulkoasianvaliokunnan, puolustusministeriön ja KATU:n kanssa, Helsinki-konferenssin yhteydessä
- Lounas EU:n entisen kehityskomissaari Poul Nielsonin kanssa
- Gunvor Kronman ja Suvi Virkkunen osallistuivat Helsinki-konferenssiin
- Täysistunto käsitteli EU:n kehityspolitiikka ja Suomen EU-puheenjohtajuuskautta
- Suvi Virkkusen tapaaminen Kenian antikorruptiokomissio ja Transparency International Suomen kanssa
- Gunvor Kronman osallistui YK:n Major Event-huippukokoukseen Suomen virallisessa valtuuskunnassa

Lokakuu
- Täysistunto käsitteli läpileikkaavia teemoja
- Puolueiden demokratiadialogin pilottihankkeen päättyessä KPT:n ja Demo ry:n "kapulanvaihtoilta"
- Suvi Virkkunen kuultavana vuoden 2006 talousarvioesityksestä eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaostossa
- Heini Röyskö osallistui Mosambikin maaneuvotteluihin Maputossa
- Tiedonhakumatka Geneveen, teemana kauppa- ja kehityskysymykset
- Tansanian vaalitarkkailumatka, demokratiadialogi pilottihankkeen viimeinen vaihe

Marraskuu
- Täysistunto käsitteli kehityskasvatusta
- Marcus Ademola osallistui WSIS -tietoyhteiskuntahuippukokoukseen Tunisissa Suomen valtuuskunnassa

Joulukuu
- Kalle Laaksonen osallistui WTO ministerikokoukseen Hongkongissa Suomen virallisessa valtuuskunnassa
- Täysistunto käsitteli yksityistä sektoria

LAUSUNNOT

- Suomen kauppapoliittinen ohjelma (5.7.2005)
- Maahanmuuttopolitiikan johdonmukaisuus (26.5.2005)
- Valtiontalouden kehyksistä vuosille 2006–2009 (8.4.2005)
- Globalisaation hallinta ja Suomi -selvitys (23.3.2005)
- EU:n kehityspolitiikan julkilausuma (2.9.2005)
- YK:n Major Event -huippukokouksen kolmas loppuasiakirja-luonnos (versio 5.8.2005)
- YK:n Major Event -huippukokouksen loppuasiakirjaluonnos (13.6.2005)
- YK:n Major Event -huippukokousvalmistelu (9.5.2005)
- Suomen Akatemian kehitystutkimuksen strategialuonnokseen (11.8.2005)
- UM:n Kehityspoliittiseen tutkimuslinjaukseen (13.6.2005)

YHTEYSTIEDOT/ KONTAKT/ CONTACT:

KPT
Kehityspoliittinen toimikunta/Utvecklingspolitiska kommissionen/The Development Policy Committee
Ulkoasiainministeriö/Utrikesministeriet/Ministry for Foreign Affairs

PL 127
00161 Helsinki
Finland
Tel. +358 9 160 05
Fax. +358 9 160 55 651
E-mail: kpt@formin.fi
http://www.global.finland.fi/kpt

Innocorp Oy/Eeweko Painotuote Oy 2006